

Krajská koncepce primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v Ústeckém kraji na období 2023–2028

Odbor školství, mládeže a tělovýchovy

Obsah

1. Úvod	3
1.1. Výchozí dokumenty.....	3
1.2. Základní východiska prevence rizikového chování u dětí a mládeže.....	4
1.3. Duševní zdraví	7
2. Demografický popis kraje.....	8
2.1. Charakteristika Ústeckého kraje.....	8
2.2. Školy a školská zařízení jednotlivých zřizovatelů	10
2.3. Vzdělanostní struktura obyvatelstva.....	12
2.4. Demografické a socioekonomické ukazatele.....	12
3. Koordinace.....	19
3.1. Vertikální koordinace	19
3.2. Horizontální koordinace	23
4. Síť služeb.....	23
4.1. Certifikované programy	26
4.2. Další poskytovatelé programů se sídlem v kraji	29
5. Financování	30
5.1. Přenesená působnost.....	30
5.2. Samostatná působnost	31
6. SWOT analýza.....	34
7. Cíle	36
7.1. Zhodnocení plnění cílů z období 2020–2022.....	36
7.2. Hlavní cíle krajské strategie	36
7.3. Aktivita k naplňování cílů podle cílových skupin	38
8. Legislativa platná k 1. 11. 2022.....	40
9. Zdroje	42
10. Odkazy v textu.....	44
11. Autorizace a proces schvalování krajské koncepce	44
11.1. Autor krajské koncepce	44
11.2. Proces schvalování	44
12. Závěr.....	44

Seznam použitých zkratek

DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
KBPI	Kraje pro bezpečný internet
KŠKP	Krajský školský koordinátor prevence
KÚ ŮK	Krajský úřad Ústeckého kraje
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	Nestátní nezisková organizace
OSMT	Odbor školství, mládeže a tělovýchovy
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Teplice, p. o.
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
SEPA	Systém evidence preventivních aktivit
SŠ	Střední škola
ŠMP	Školní metodik prevence
ZŠ	Základní škola

1. Úvod

Rizikovým chováním rozumíme takové vzorce chování, v jejichž důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu výchovných, zdravotních, sociálních a dalších rizik pro jedince nebo společnost. Základním principem prevence rizikového chování jsou výchova ke zdravému životnímu stylu a podpora osvojování si pozitivního sociálního chování a rozvoje sociálních kompetencí vedoucích k harmonickému rozvoji osobnosti. Základními východisky efektivní primární prevence je kontinuita, systematičnost a komplexnost preventivního působení s ohledem na věk dítěte a jeho aktuální prožívání světa. Z hlediska délky a významu působení školního prostředí a z pohledu procesu formování vlastností a osobnosti dítěte je právě školní docházka klíčovým obdobím z hlediska možností a smysluplnosti realizace preventivní strategie a intervence.

Za školskou specifickou primární prevencí rizikového chování považujeme takové intervence a programy, které jsou úzce zaměřeny na definované oblasti rizikového chování a s tím spojené fenomény. Prevenci realizujeme prostřednictvím preventivních programů, které mají přesně definované vlastnosti, aby jejich prostřednictvím bylo možné dosáhnout pozitivního ovlivnění chování, postojů, názorů atd. u dané cílové skupiny.

V současné době je oblast primární prevence rizikového chování čím dál tím více širší a tím je kladen větší důraz na kvalitu a její zpracování. Školská primární prevence předpokládá spolupráci řady struktur, institucí a složek. Prevence musí být neustále v pohybu a pružně reagovat na měnící se svět okolo nás. Primární prevence v širším slova smyslu je výchovou ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování, rozvoji psychosociálních dovedností, seberegulačních dovedností a zvládání zátěžových situací.

Období školního vzdělávání je velmi významné při formování osobnosti mladých lidí. Preventivní působení ve školách je nástrojem, kterým lze pozitivně působit na postoje a hodnoty dětí a mladistvých a to i na žáky, jež nemají dostatečné rodinné či sociální zázemí a podporu. Efektivita preventivní práce ve smyslu účinného pozitivního ovlivnění změny chování je navíc u dětí a mladistvých vyšší než v případě dospělých jedinců.

1.1. Výchozí dokumenty

Krajská koncepce primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže Ústeckého kraje 2023–2028 vychází především z:

Dokumentů na celostátní úrovni:

- Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2019–2027
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027
- Národního akčního plánu pro duševní zdraví 2020–2030
- Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2021–2027

- Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j.: 21291/2010–28, vydaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále Metodické doporučení)
- Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+
- Národního akčního plánu prevence sebevražd 2020–2030
- **Dokumentů na krajské úrovni:**
- Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Ústeckém kraji 2020–2024
- Strategie prevence kriminality na území Ústeckého kraje na období 2023–2028
- Strategie prevence závislostí Ústeckého kraje na období 2020–2023

Koncepce navazuje na Krajský plán primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže Ústeckého kraje 2020–2022 a vychází ze závěrů SWOT analýzy systému primární prevence rizikového chování, kterou realizovala krajská školská koordinátorka prevence ve spolupráci s metodikou prevence v Pedagogicko-psychologické poradně Ústeckého kraje a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Teplice, p. o. (dále PPP). Analýza zároveň odráží výstupy z on-line systému evidence preventivních aktivit.

Preventivní program

Základním dokumentem ve školách je preventivní program – konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. Preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy. Preventivní program vychází z preventivní strategie školy, je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence, podléhá kontrole České školní inspekce, je vyhodnocován průběžně a na závěr školního roku je hodnocena kvalita a efektivita zvolených strategií primární prevence. Dané hodnocení je součástí výroční zprávy o činnosti školy. Preventivní plán školy škola zpracovává na základě Metodického doporučení a Vyhlášky o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (č. 197/2016 Sb. novelizující vyhlášku č. 72/2005 Sb.).

1.2. Základní východiska prevence rizikového chování u dětí a mládeže

Vzhledem k tomu, že se preventivní aktivity dotýkají nejvíce zranitelných cílových skupin, dětí a dospívajících je třeba usilovat o systematické, na důkazech založené strategie a intervence, které lze měřit a ověřovat jejich účinnost, přiměřenost a vhodnost. Prevence je vysoce odborná činnost vyžadující nejen vzdělání, ale také přístup postavený na důkazech (evidence-based), tedy neustálé ověřování zda to, co děláme, je bezpečné a efektivní.

Kraje a obce jsou klíčovými partnery centrálních institucí při realizaci národních strategií politiky v oblasti prevence a při jejím zavádění do praxe na příslušných úrovních veřejné správy. Uskutečňují opatření v souladu s hlavními cíli, principy, prioritami a postupy

doporučenými národními strategiemi, zohledňují přitom místní podmínky a potřeby. Kraje a některé obce navíc přijímají vlastní strategie a plány primární prevence a protidrogové politiky, v jejichž rámci přijímají opatření vhodná pro dané území. Kraje dále poskytují v rámci grantových řízení finanční podporu školám v oblasti primární prevence rizikového chování.

Formy rizikového chování

Základní formy rizikového chování jsou uvedeny v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních.

1	Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování
2	Záškoláctví
3	Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling
4	Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
5	Spektrum poruch příjmu potravy
6	Negativní působení sekt
7	Sexuální rizikové chování

Zdroj: MŠMT, 2010, online

Od roku 2010, kdy bylo Metodické doporučení vydáno, k němu bylo připojeno celkem 22 tematických příloh rozšiřujících metodickou pomoc školám a školským zařízením o další projevy rizikového chování např. Syndrom CAN, Krádeže, Krizové situace spojené s násilím, Netolismus, Sebeпоškozování, Nová náboženská hnutí, Příslušnost k subkulturám, Domácí násilí, Hazardní hraní, Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s poruchou autistického spektra ve školách a školských zařízeních. V přípravě jsou nové metodické pokyny týkající se sebevražd a duševního zdraví, aktualizovány budou pokyny k záškoláctví, prevenci domácího násilí a CAN. Metodický pokyn není pro školy závazný, ale přináší doporučený postup.

Preventivní působení musí být systematické a dlouhodobé. Jednorázové aktivity, bez ohledu na rozsah a náklady nejsou ve smyslu účinného a pozitivního ovlivnění změny chování efektivní. Pozitivních změn nelze dosáhnout dílčími ani izolovanými opatřeními, ale dlouhodobým a komplexním úsilím.

V rámci primární prevence rozlišujeme prevenci nespecifickou a specifickou. Specifickou pak dále na všeobecnou, selektivní a indikovanou.

Nespecifická prevence

Nespecifickou prevencí se rozumí veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Programy nespecifické prevence by existovaly a byly žádoucí i v případě, že by neexistovaly rizikové projevy chování. Nespecifické programy nelze vztahovat k určitému fenoménu, jehož výskytu se program snaží předcházet. Působí totiž obecně, nespecificky. Nespecifická prevence se neváže úzce a přímo k žádnému typu rizikového chování.

Specifická prevence

Za specifickou primární prevencí rizikového chování jsou považovány takové aktivity a programy, které jsou úzce zaměřeny na některou z konkrétních forem rizikového chování. Snahou specifické prevence je působit cíleně (na konkrétní problém, stádium, formu a typ rizikového chování), specificky na informovanost a postoje dětí k danému typu rizikového chování. Jedním z předpokladů kvalitního a účinného programu specifické primární prevence je dlouhodobost – tedy především vícečetnost zvoleného programu pro konkrétní typ rizikového chování v průběhu určitého období – zpravidla jednoho školního roku. Právě specifická primární prevence je základním prvkem v primárně preventivních aktivitách škol a školských zařízení.

Specifickou primární prevencí můžeme rozdělit do třech úrovní. Tyto úrovně jsou definovány v závislosti na tom, jaká je cílová skupina programu, jaká je míra jejího ohrožení rizikovým chováním:

- všeobecná prevence – je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika
- selektivní prevence – je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování
- indikovaná prevence – je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky

Co v primární prevenci nefunguje:

- Programy založené pouze na předávání informací o rizikovém chování. Tyto nemění postoje a chování, a pokud jsou předávány informace v rozporu se zkušenostmi dětí, mohou mít i opačný účinek.

- Varovné slogany a odstrašující příklady. Nemají vliv na změnu chování, pouze vytvářejí postoj typu: “to se mně přece nemůže stát”.
- Přehánění následků a moralizování.
- Jednorázové programy a jednorázové přednášky bez návaznosti.
- Krátkodobé a málo intenzivní programy – nepravidelné jednorázové aktivity, bez uceleného rámce.
- Programy bez interaktivních prvků, masové akce – založené pouze na pasivním vstřebávání informací, nerozvíjí dovednosti, není zde zpětná vazba.
- Programy, které neodpovídají potřebám cílové skupiny. Často jsou příliš obecné, neznají potřeby dětí, přicházejí buď příliš brzy, nebo příliš pozdě podle věku, mají nereálné cíle.
- Programy poskytované osobami bez dostatečných zkušeností nebo osobami, které nemají respekt a uznání dětí.
- Spoléhání na jeden typ programů bez zapojení dalších komunitních aktivit a rodičů.
- Setrvačnost, pokud je program stále stejný i přesto, že už není aktuální.
- Zastrasování.

1.3. Duševní zdraví

Do oblasti školské všeobecné primární prevence bylo zařazeno i téma duševního zdraví. Podle Světové zdravotnické organizace (dále WHO) znamená duševní zdraví pocit pohody, v němž každý člověk naplňuje svůj vlastní potenciál, zvládá běžný životní stres, může pracovat produktivně a plodně a je schopen přispívat k prospěchu své komunity. Duševní zdraví ve škole zahrnuje všechny aspekty sociálně-emočního vývoje dětí školního věku, včetně duševní pohody, nemoci a rizikových a ochranných faktorů.

Pro dobré duševní zdraví žáků je důležitá i duševní pohoda učitelů. Je důležité se zaměřit i na psychohygienu učitelů, protože učení se proaktivním strategiím může být užitečné při prevenci syndromu vyhoření. Učitel je také důležitou osobou, která dává žákům příklad, jak pečovat o svou duševní pohodu.

WHO udává, že až 20 % dětí zažije nějakou formu duševního onemocnění, první příznaky se objevují v 50 % již před 14. rokem věku a v 75 % před 24. rokem života. Mezi nejčastější duševní onemocnění u dětí a adolescentů se řadí úzkostné poruchy, poruchy chování, poruchy nálad, poruchy příjmu potravy, závislosti, poruchy autistického spektra či psychotické poruchy. V České republice jsou sebevraždy druhou nejčastější příčinou úmrtí ve věkové kategorii 15–24 let a suicidiálních pokusů je mnohonásobně více než dokonaných sebevražd. Systematická data o stavu duševního zdraví u dnešní mladé populace v České republice však chybí.

Vodítkem mohou být data Linky důvěry. V roce 2021 klienti na telefonu nejčastěji řešili psychické potíže, přičemž došlo k meziročnímu nárůstu o 45 %. V rámci nich se nejvíce objevovalo téma sebevražedných myšlenek a sebepoškozování, dále smutky a úzkosti.

Zastoupení témat volání na Linku důvěry:

Tematické okruhy	Četnost	%
Psychické obtíže	7595	24
Rodinné vztahy	4402	14
Osobní témata	3784	12
Sexuální vyzrávání	3426	11
Partnerské vztahy	2647	9
Vrstevnické vztahy	2516	8
Syndrom CAN	1747	6
Šikana	1556	5
Internet	1083	3
Škola	1136	4
Jiná témata	817	3
Závislosti	386	1

Zdroj: Výroční zpráva Linky důvěry 2021, online

Poslední roky děti zažívají razantní změny spojené s covidem, nejistotou ohledně války na Ukrajině, ekonomickou krizí domácností. Psychické zdraví dětí se dlouhodobě zhoršuje, proto je potřeba zaměřit se na pocit bezpečí ve škole a budování wellbeingu. Školy silně vnímají nárůst obtíží, přitom jsou zároveň ideální platformou pro univerzální intervence zaměřené na zlepšení duševního zdraví dětí a dospívajících. Škola představuje ideální prostředí pro podporu programů zaměřených na témata psychohygieny, psychosomatiky, duševních změn, duševního rozvoje, duševní hygieny, duševního a sociálního zdraví. Učitelé ve školách hrají při realizaci takových programů zásadní roli tím, že ve třídách budují a udržují zdravé a důvěrné prostředí. Získávání kompetencí v těchto oblastech pomůže zajistit rozvoj sociální senzitivity, interpersonální percepce a empatie. Zároveň skrze ně mohou děti rozvíjet schopnost sebepoznávání umožňující reflexi a regulaci vlastních duševních stavů tak, aby byli schopni lépe vyjadřovat své vlastní pocity, uplatňovat vhodné metody komunikace a uvědomovat si stereotypy a předsudky. Je potřeba zlepšit schopnost žáků vhodně reagovat na obtížné situace a aplikovat zdravé způsoby zvládání stresu. Tato témata musí být akcentována v primárně preventivním působení škol.

2. Demografický popis kraje

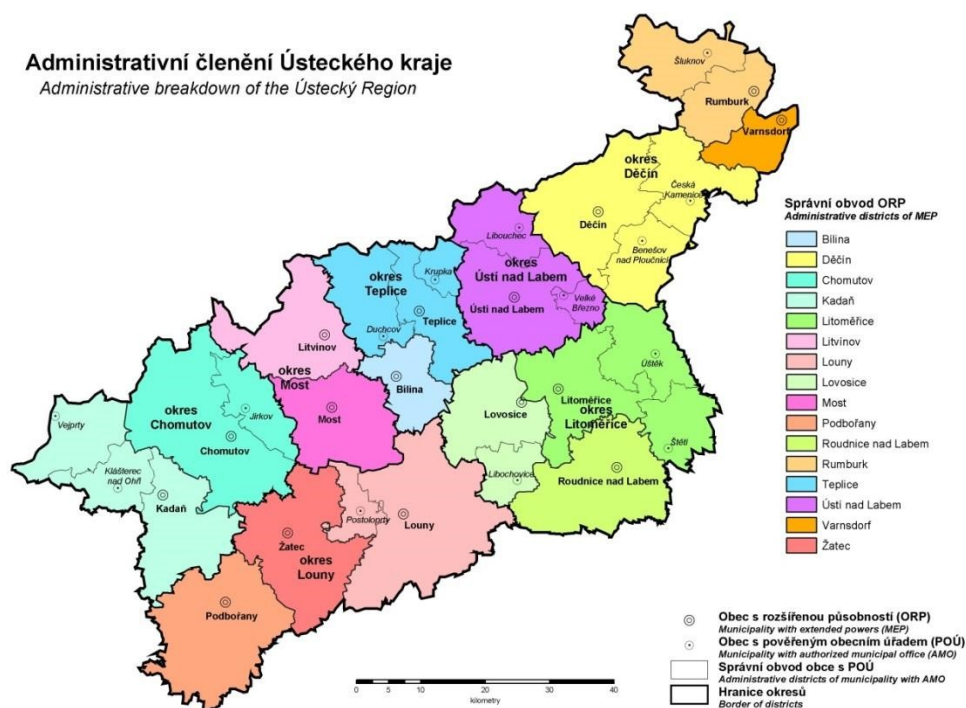
2.1. Charakteristika Ústeckého kraje

Ústecký kraj leží na severozápadě České republiky. Severozápadní hranice kraje je zároveň i státní hranicí se Spolkovou republikou Německo. Na severovýchodě sousedí Ústecký kraj s Libereckým krajem, na západě s Karlovarským a z malé části i s krajem Plzeňským a na jihovýchodě se Středočeským krajem.

Ústecký kraj je se svou rozlohou 533 866 ha sedmým největším krajem v ČR a na rozloze státu se podílí necelými 7 %. Ke konci roku 2021 žilo v Ústeckém kraji 798 898 obyvatel, což bylo

7,6 % všech obyvatel republiky. Tento podíl se však od roku 2008, kdy v kraji žilo 8,0 % všech obyvatel České republiky, neustále snižuje a to především vlivem přirozeného úbytku obyvatel umocněného v některých letech i záporným migračním saldem. Roste podíl cizinců v kraji, nejvíce jich pochází z Ukrajiny a Vietnamu. Téměř 80 % obyvatel žije ve městech.

Ústecký kraj je rozdělen do sedmi okresů (Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem), které se dále člení na 354 obcí nejrůznější velikosti, z toho je 59 obcí se statutem města.

Zdroj: Český statistický úřad, online

V kraji lze vymezit čtyři oblasti, které se od sebe významně odlišují. Je to oblast s vysoce rozvinutou průmyslovou výrobou, která je soustředěna především v Podkrušnohoří (okresy Chomutov, Most, Teplice a částečně Ústí nad Labem). Další převážně zemědělskou oblastí je Litoměřicko a Lounsko. Oblast Krušných hor je velmi řídko osídleným horským pásem s omezenými hospodářskými aktivitami a nakonec oblast Děčínska není ani územím s koncentrací těžkého průmyslu ani oblastí zemědělskou. Jeho severní část Šluknovsko je svou odlehlostí a obtížnou dostupností z centrální části kraje typicky periferním územím.

Charakteristickým rysem kraje je relativně mladé obyvatelstvo, průměrný věk je 42,4 let. Pokles těžby uhlí, restrukturalizace podniků, útlum výroby i zemědělství mají za následek, že v republikovém srovnání je v Ústeckém kraji dlouhodobě jeden z nejvyšších podílů nezaměstnaných osob. Míra zaměstnanosti v kraji dlouhodobě zaostává za průměrem ČR, v roce 2021 to bylo o 2,1 p. b. méně. Úroveň vzdělanosti pracovní síly roste, stále však zaostává za republikovým průměrem.

2.2. Školy a školská zařízení jednotlivých zřizovatelů

Síť škol tvoří 367 mateřských škol, 289 základních škol, 91 středních škol, 8 vyšších odborných škol. Vysokoškolské vzdělání v kraji lze získat na 2 vysokých školách – v Ústí nad Labem na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně a na Vysoké škole aplikované psychologie, s. r. o., Terezín.

V posledních letech klesá počet dětí v mateřských školách, ubývá i žáků základních škol. Ve středním školství dochází k mírnému nárůstu počtu žáků v denní formě vzdělávání. Zvýšil se počet studentů vysokých škol s trvalým bydlištěm v kraji, vysoké školy se však dlouhodobě potýkají s úbytkem studentů i absolventů.

Ačkoliv naplněnost mateřských a základních škol je v Ústeckém kraji podobná, nebo dokonce vyšší než v jiných krajích, naplněnost středních škol je pod republikovým průměrem. To naznačuje nižší pokračování do vyšších stupňů vzdělávání, případný odchod z kraje. Vzdělanostní struktura se sice v kraji výrazně zlepšuje, ale tempo změn nevede k postupnému vyrovnávání s ostatními kraji v republice v kategorii terciárního vzdělávání.

Předškolního vzdělávání, které je ve vzdělávacím systému ČR zajišťováno především mateřskými školami, se účastní velké procento dětí. V letech 2018 až 2020 populace dětí ve věku 3 až 5 let meziročně rostla, návštěvnost mateřských škol však naproti tomu v těchto letech klesala.

Počet žáků navštěvujících základní školy kopíruje vývoj počtu obyvatel ve věku 6 až 14 let, kdy do roku 2018 počet obyvatel v této věkové skupině rostl, stejně jako se meziročně zvyšoval počet žáků navštěvujících základní školy. Od školního roku 2019/2020 zaznamenáváme každoroční pokles žáků základních škol. Ve školním roce 2020/2021 činil počet žáků v základním vzdělávání 75 806 žáků. Na středních školách a konzervatořích studovalo ve školním roce 2021/2022 denní formou studia 31 549 žáků, na vyšších odborných školách 550 studentů.

Vývoj počtu výkonů v jednotlivých druzích škol na území Ústeckého kraje

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
počet dětí navštěvujících MŠ ¹⁾	25 979	25 348	25 424	25 122	25 071	24 230
počet žáků navštěvujících ZŠ ²⁾	73 520	74 893	76 007	76 293	76 010	75 806
počet žáků navštěvujících SŠ ³⁾	31 560	31 238	30 827	30 720	30 870	31 549
počet žáků navštěvujících konzervatoř ⁴⁾	133	138	145	157	162	160
počet studentů navštěvujících VOŠ ⁴⁾	1 136	888	712	595	600	550
počet osob v systému celkem	132 328	132 505	133 115	132 887	132 713	132 295

¹⁾ děti, které se v období daného školního roku vzdělávaly v úrovni předškolního vzdělávání; běžné MŠ i MŠ pro děti s SVP vč. přípravného stupně ZŠ speciální; bez MŠ při ZZ

²⁾ žáci, kteří se v období daného školního roku vzdělávali v úrovni základního vzdělávání; běžné ZŠ i ZŠ pro žáky s SVP; bez ZŠ při ZZ

³⁾ žáci, kteří se v období daného školního roku vzdělávali v denní formě studia v úrovni středního vzdělávání; vč. oborů nástaveb (L/5) a zkráceného středního studia

⁴⁾ denní forma studia

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v ústeckém kraji ve školním roce 2020/2021

V kraji je celkem 697 aktivních školských subjektů.

Počet a struktura aktivních školských subjektů evidovaných ve školském rejstříku v Ústeckém kraji dle okresu a zřizovatele

okres	zřizovatel				celkem
	Ústecký kraj	obec	církev	privátní sektor	
Děčín	23	90	4	11	128
Chomutov	10	59	0	6	75
Litoměřice	14	102	2	12	130
Louny	10	73	0	5	88
Most	10	36	0	15	61
Teplice	17	85	2	10	114
Ústí n. L.	15	72	2	12	101
celkem	99	517	10	71	697

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v ústeckém kraji ve školním roce 2020/2021

Ústecký kraj zřizoval ve školním roce 2020/2021 celkem 17 dětských domovů. Celkem v nich bylo umístěno 724 dětí a nezaopatřených osob, což znamená pokles o 1,4 % oproti předchozímu roku. Počet dětí umístěných do dětských domovů je variabilní, mění se podle toho, jak děti přicházejí na základě rozhodnutí soudu a na druhé straně odcházejí do rodin, náhradní rodinné péče, adopce, případně do jiných zařízení.

Věková skladba dětí a nezaopatřených osob umístěných v dětských domovech se ve školním roce 2020/2021 pohybovala od nejmladších dětí až po zletilé. Z celkového počtu 724 dětí a nezaopatřených osob jich 0,4 % bylo mladších 3 let, dětí předškolního věku (4–6 let) bylo 11,2 %. Nejvíce dětí bylo ve věku 7–15 let (63,3 %). Početná byla též věková kategorie 16–18 let (20,3 %).

Věková skladba dětí a nezaopatřených osob umístěných v dětských domovech

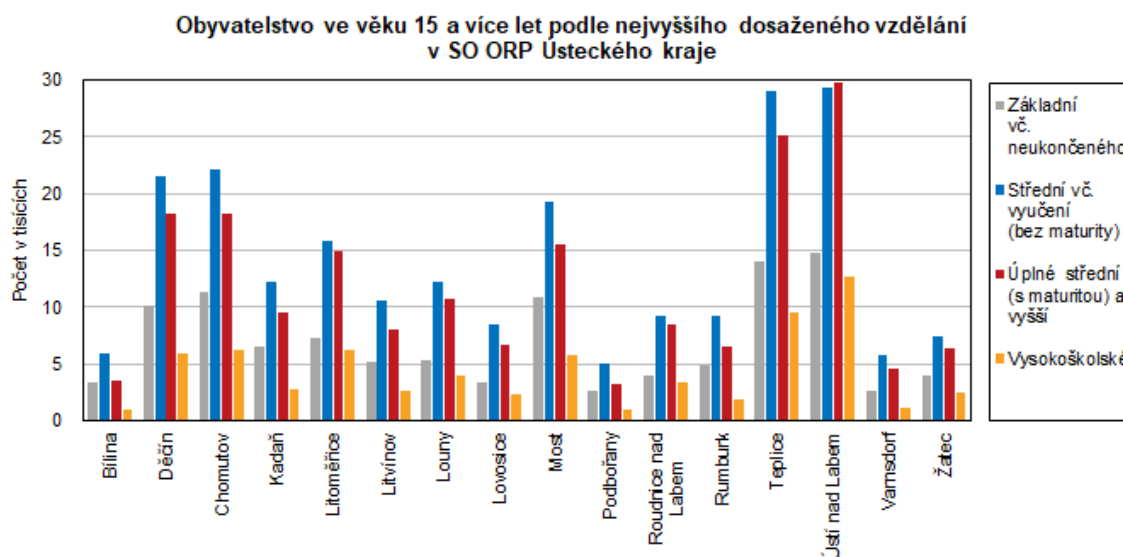
věk	počet dětí a nezaopatřených osob celkem	z toho	
		dívky	chlapci
0 - 3 roky	3	1	2
4 - 6 let	81	42	39
7 - 15 let	458	228	230
16 - 18 let	147	83	64
18 a více let	35	20	15
celkem	724	374	350

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v ústeckém kraji ve školním roce 2020/2021

V pěti výchovných ústavech na území kraje, které zřizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, bylo umístěno ve školním roce 2020/2021 205 dětí do 18 let, což je nejvyšší počet ze všech krajů České republiky.

2.3. Vzdelanostní struktura obyvatelstva

Při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 uvedlo základní vzdělání, včetně neukončeného 18,2 % obyvatel, střední vzdělání bez maturity uvedlo 36,7 % osob, maturitní zkouškou ukončilo své vzdělání 31,2 % osob. Vyšší odborné vzdělání uvedlo 1,3 % osob a vysokoškolské 11,3 %.

Zdroj: Český statistický úřad, online

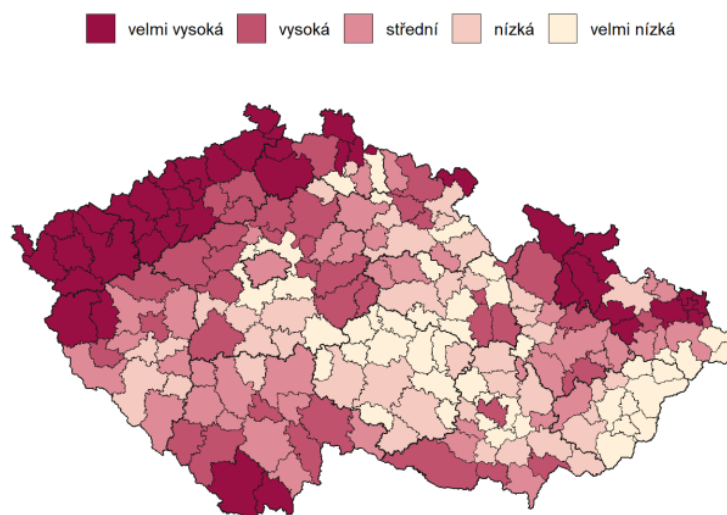
V Ústeckém kraji byl ve školním roce 2021/2022 nejvyšší počet zařízení s ústavní péčí pro děti a mládež v republice (26). V porovnání s republikovým průměrem byl v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy nejvyšší počet dětí – 987 (dětský domov – 695, dětský domov se školou – 101, výchovný ústav – 191, diagnostický ústav – 0). Zároveň je v našem kraji v mezirepublikovém srovnání v ústavní péči nejvyšší podíl dětí před zahájením povinné školní docházky (80 dětí).

2.4. Demografické a socioekonomické ukazatele

V republice existují regionální rozdíly v průměrném socioekonomickém statusu žáků. Ústecký kraj patří ke strukturálně ekonomicky postiženým krajům. Vzdělávací problémy jsou podmíněné celkově vyšší chudobou a sociálním vyloučením regionu. Na území kraje se nachází podle dat Ministerstva práce a sociálních věcí ze všech krajů nejvyšší počet sociálně vyloučených lokalit (89) a nejvyšší počet obyvatel, kteří žijí ve vyloučených lokalitách (okolo 38 000). Sociální problémy lze rozdělit do dvou typů. Prvním je destabilizující chudoba, která úzce souvisí s exekucemi a bytovou nouzí rodin, životem v sociálně vyloučeném prostředí. Na vzdělávání má větší vliv než obecné socioekonomické znevýhodnění regionu. Tento index se skládá především z nezaměstnanosti a vzdelanostní struktury obyvatelstva. Socioekonomické znevýhodnění vyjadřuje ekonomické příležitosti a lidský kapitál v dané oblasti. Velká část obcí s rozšířenou působností (dále ORP) v Ústeckém kraji kumuluje oba typy sociálních problémů. Destabilizující chudoba ovlivňuje rodiny a děti napřímo, protože souvisí se stresem a nejistotou, ztrátami bydlení, rozpadem sociálních vazeb a nepřítomností pozitivních vzorů.

Nedokončení základní školy, propadání a vysoké absence ve škole mohou negativně ovlivnit budoucnost dětí. Problémy ve škole a absence klíčových kompetencí se v dospělosti totiž mění v horší pozici na trhu práce, potažmo chudobu či sociální vyloučení. 80 % ORP Ústeckého kraje, které patří do nejhorší pětiny v destabilizující chudobě v rámci ČR, patří zároveň do nejhorší pětiny v projevech socioekonomického znevýhodnění.

Ohrožuje destabilizující chudoba rozvoj regionu a vzdělávání? (hodnota indexu)

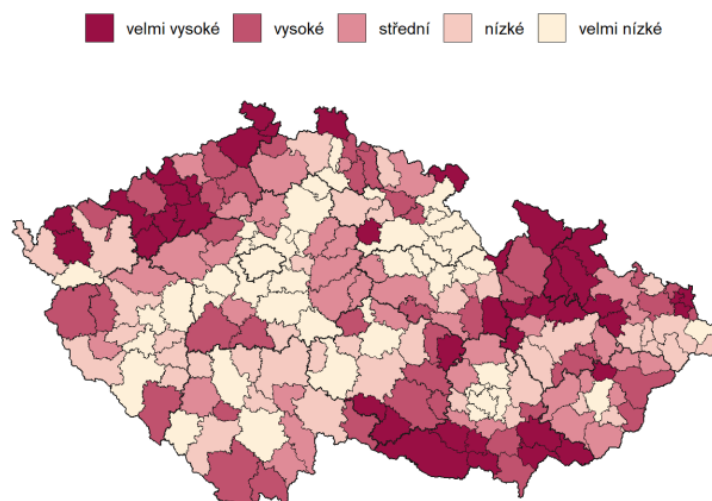
Zdroj: PAQ Research, detailní metodologie na mapavzdelavani.cz

Dopady sociálního znevýhodnění žáků do vzdělávání se neomezují jen na žáky z vyloučených lokalit. Určující jsou životní podmínky konkrétních rodin žijících jak ve vyloučených lokalitách, tak v širším okolí školy. Mezi důvody, proč žáci spadají do kategorie sociálně znevýhodněných žáků, patří:

- častá migrace po ubytovacích nebo příbuzných
- návraty rodin ze sociálně vyloučeného prostředí, které se vrací po dočasném pobytu ze zahraničí
- nestálé a nevyhovující bytové podmínky bez zázemí pro děti a jejich domácí přípravu
- dysfunkční rodinné prostředí
- ústavní nebo ochranná výchova
- kriminalita či závislosti v rodině
- dlouhodobá nezaměstnanost
- hmotná nouze
- u cizinců zkušenost z území postiženého válkou zpravidla spojená s rozdělením rodiny
- rozpad rodiny a s tím související materiální nouze a emoční zatížení žáků

Jednotlivé aspekty sociálního znevýhodnění se často kumulují.

Jak vysoké je obecné socioekonomické znevýhodnění? (hodnota indexu)

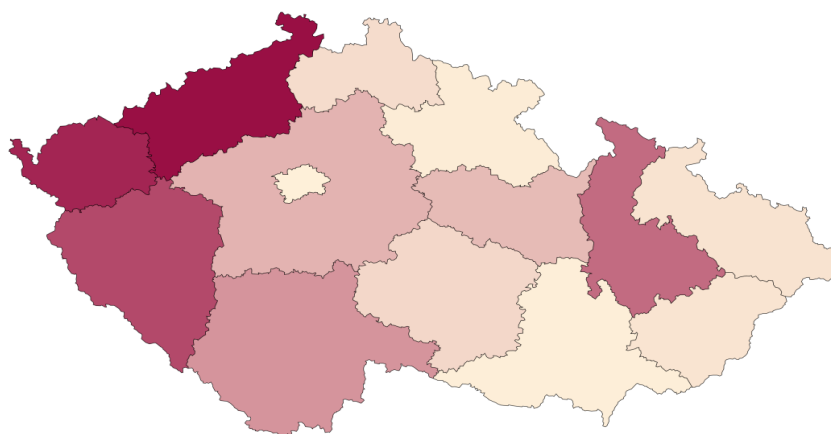
Zdroj: PAQ Research, detailní metodologie na mapavzdelavani.cz

Exekuce

Exekuce nejenom souvisí silně s příjmy a chudobou (studie PAQ), ale zvyšují v rodinách stres a nejistotu. Hlavními ukazateli jsou podíl rodičů v exekuci a podíl lidí s mnohočetnými exekucemi. Ukazatel představuje závažný problém. Tyto exekuce mohou zásadně ovlivnit vzdělávací dráhu a šanci na úspěch v životě dítěte.

Děti v exekuci (2017) po krajích

Děti v exekuci (2017)
0,1 % 0,9 %
Průměr ČR: 0,3 %

Vytvořeno v DataPAQ - Licence CC BY-NC 4.0 - Zdroj dat: Exekutorská komora ČR, ČSÚ, Czech Household Panel Study, ČÚZK (CC-BY)

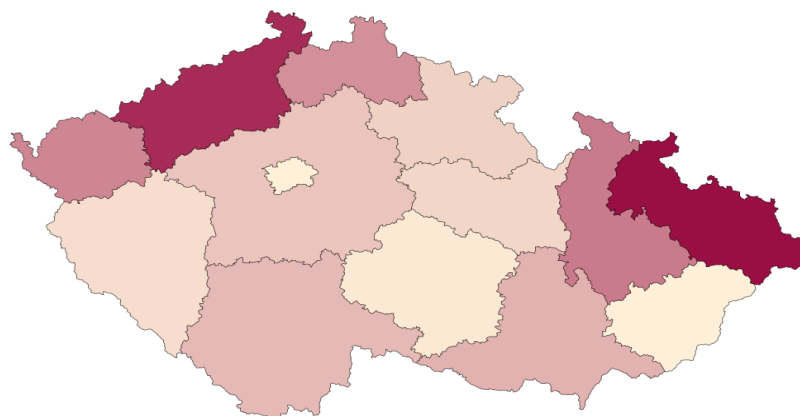
Bytová nouze

Bytová nouze zahrnuje děti, které žijí v nestabilním nebo neadekvátním bydlení, ať už na ubytovně, v azylovém domě, v přeplněném bytě nebo úplně bez střechy nad hlavou. Podobně,

a možná ještě silněji než exekuce, zvyšuje v rodinách stres a nejistotu a znemožňuje dát dostatečnou pozornost vzdělávání dětí. Bytová nouze silně souvisí s destabilizující chudobou a slabě se socioekonomickým znevýhodněním.

Děti v bytové nouzi (2018) po krajích

Děti v bytové nouzi (2018)
0,5 % 2,1 %
Průměr ČR: 1,0 %

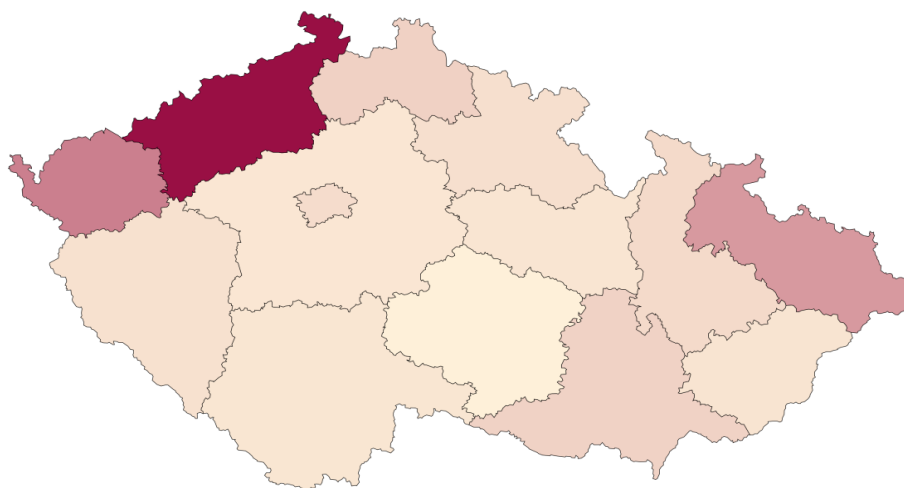
Vytvořeno v DataPAQ · Licence CC BY-NC 4.0 · Zdroj dat: Platforma pro sociální bydlení, ČÚZK (CC-BY)

Sociálně vyloučené lokality

Sociálně vyloučené lokality jsou oblasti, ve kterých obyvatelé mají omezený přístup ke vzdělání, sociálním službám, na trh práce nebo mají omezené kontakty se sociálním okolím. U dětí to může vést k horšímu přístupu ke kvalitnímu vzdělání (někdy i k cílené segregaci) nebo nízkým vzdělávacím aspiracím kvůli méně podnětnému prostředí.

Lidé v sociálně vyloučených lokalitách (2015) po krajích

Lidé v sociálně vyloučených lokalitách (2015)
0,2 % 4,7 %
Průměr ČR: 1,0 %

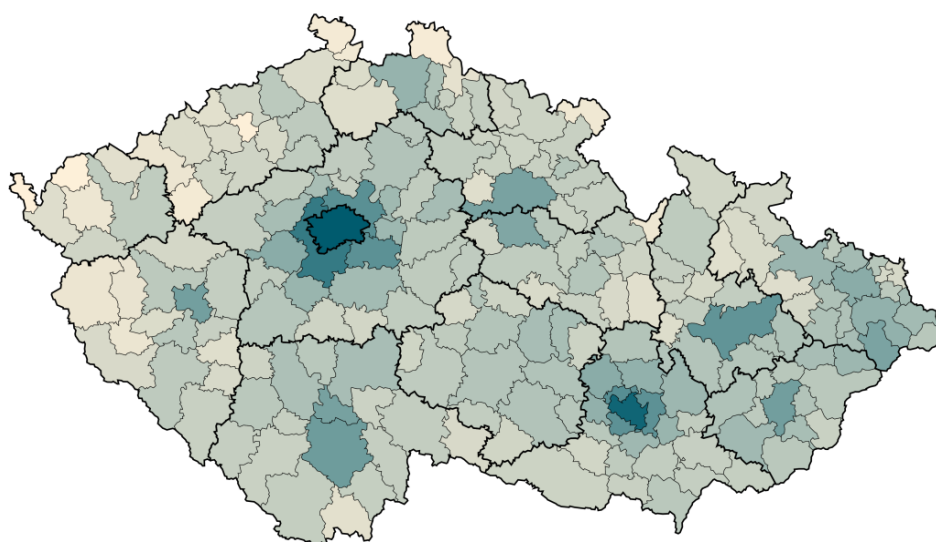
Vytvořeno v DataPAQ · Licence CC BY-NC 4.0 · Zdroj dat: GAC 2015, ČÚZK (CC-BY)

Vzdělanostní struktura

Vzdělanostní struktura naznačuje dlouhodobé ekonomické možnosti pro lidi s různým vzděláním. Regiony, ve kterých je velmi málo příležitostí, ať už kvůli struktuře lokální ekonomiky, místu nebo regionálním politikám, čelí více odlivu lidí s vysokým vzděláním do jiných míst v ČR. Struktura obyvatel se následně promítá do struktury žáků. Vzđělanostní struktura silně souvisí se socioekonomickým znevýhodněním a slabě s destabilizující chudobou.

Podíl lidí s vysokou školou (2021) po ORP

Podíl lidí s vysokou školou (2021)
5,9 % 33,7 %
Průměr ČR: 17,7 %

Vytvořeno v DataPAQ · Licence CC BY-NC 4.0 · Zdroj dat: ČSÚ, SLDB 2021, ČÚZK (CC-BY)

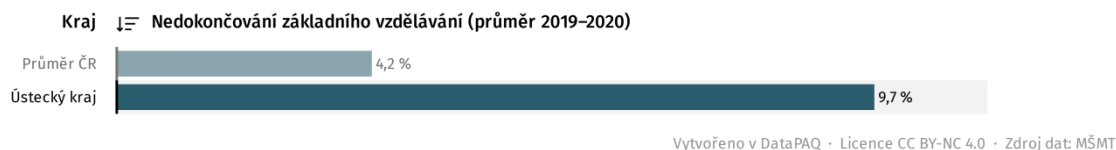
Kriminalita

Ústecký kraj je významně zatížen kriminalitou, výše drogové kriminality patří dlouhodobě k nejvyšším v České republice. Na stav kriminality mají vliv různé faktory jako například politika vlády, nezaměstnanost, složení obyvatelstva, poloha kraje a jeho specifika. Ústecký kraj je příhraniční kraj se společnou hranicí se Spolkovou republikou Německo, jímž vedou hlavní migrační trasy.

Ukazatele a cíle

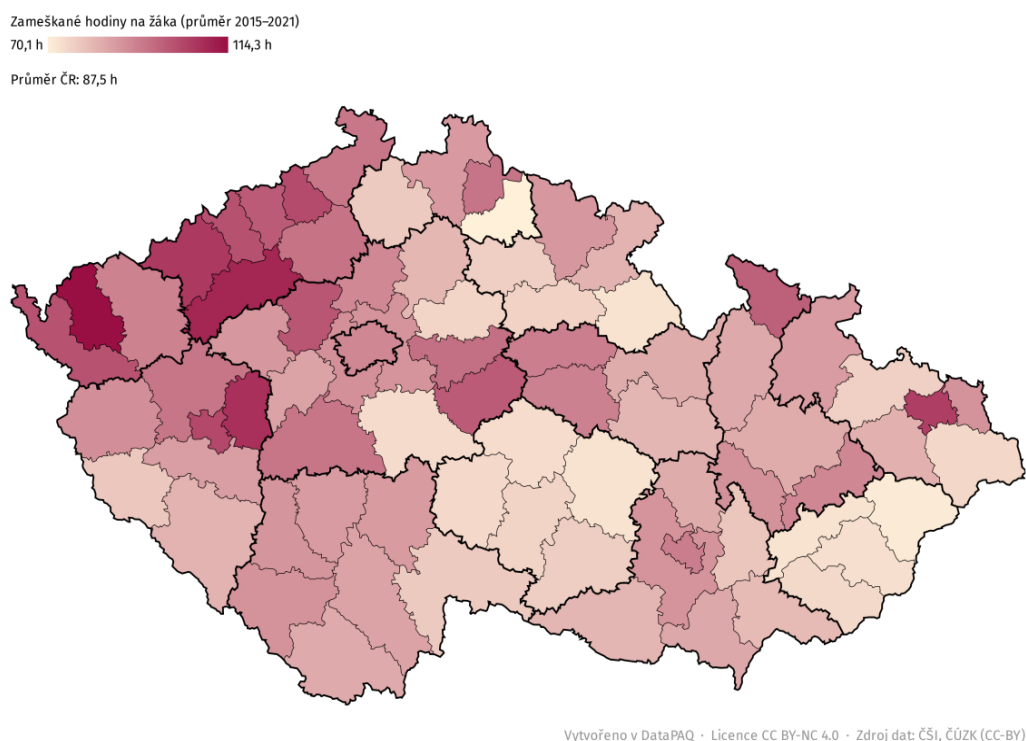
Nedokončování základního vzdělání je jeden z nejzávažnějších projevů vzdělávacího neúspěchu. Žák sice může pokračovat ve studiu na střední škole, to se ovšem děje málokdy. Většinou končí bez jakéhokoliv vzdělání, což mu významně omezuje možnost ucházet se o řadu povolání nebo se účastnit rekvalifikačních kurzů. Lidé bez základního vzdělání jsou často příjemci sociálních dávek a mají vyšší pravděpodobnost zapojení se do kriminality. Omezení nedokončování základního vzdělání je tak velmi prospěšné nejen pro dané žáky, ale i pro společnost.

Nedokončování základního vzdělávání (průměr 2019–2020) po krajích

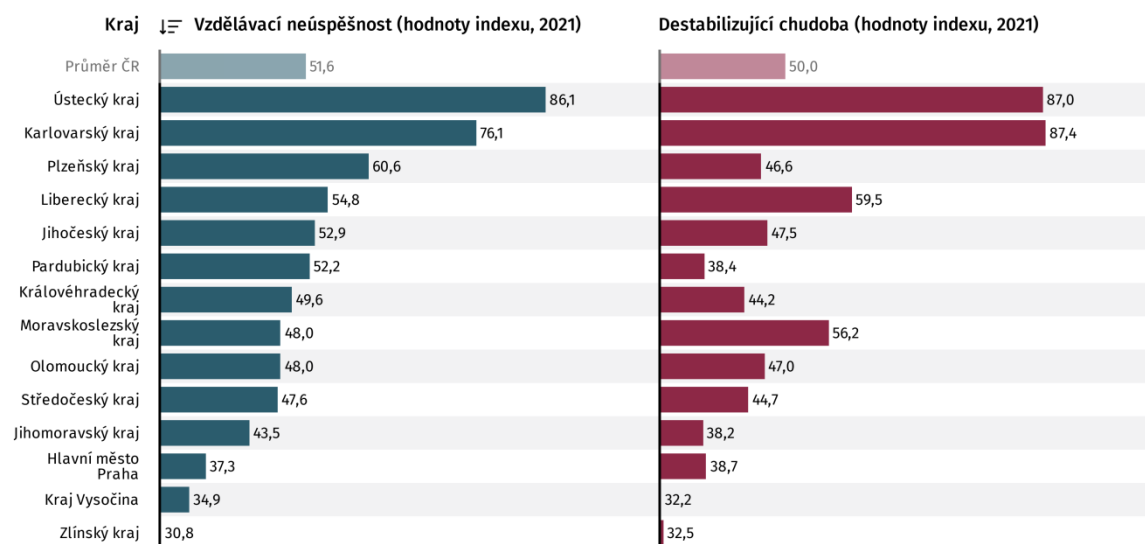
Absence jsou silný prediktor dalšího vzdělávacího neúspěchu. Vedou k zaostávání žáka a často k propadání nebo k předčasným odchodům ze vzdělávání. Kromě toho se častěji jedná o žáky z rodin s nízkým socioekonomickým zázemím a podporou. Zdrojem absencí není jenom nemocnost, ale může souviset s obtížnou sociální situací rodiny, nízkou motivací, duševním zdravím nebo například šikanou.

Zameškané hodiny na žáka (průměr 2015–2021) po okresech

Vzdělávací úspěšnost je složena z účasti a výsledků žáků u jednotné přijímací zkoušky. Index proto mapuje, jak moc jsou výsledky žáků excelentní na konci základního vzdělání. Kromě toho index naznačuje, jaké jsou aspirace žáků.

Vzdělávací neúspěšnost (hodnoty indexu, 2021) a Destabilizující chudoba (hodnoty indexu, 2021) po krajích

Vytvořeno v DataPAQ · Licence CC BY-NC 4.0 · Zdroj dat: PAQ Research (výpočet), MŠMT, ČŠI, ČSÚ, ASZ, Exekutorská komora, GAC

Psychologický pojem sebepojetí lze zjednodušeně definovat jako postoj jedince k sobě samému. Často jsou uváděny tři složky sebepojetí: sebehodnocení, sebeúcta a ideál seberealizace. V uváděném kontextu se může jednat o vnímání vlastního postavení žáka v rámci třídy, o vnímání svých studijních schopností, sebedůvěru, ukotvenost představy o svém dalším životě a možnostech jej ovlivnit apod. Zdravé sebevědomí žáka podporuje jeho výsledky ve škole, ale také jeho sounáležitost se školou, což vede druhotně i k prevenci rizikového chování žáka (předcházíme např. časté absenci). Nízké sebepojetí žáků, nízký sociální status ve třídě, žák si nevěří, že by v životě mohl něčeho dosáhnout, představa, že svůj život nemůže ovlivnit, může potencionálně vést k rizikovému chování.

Emoční nepohoda žáků (disharmonické rodinné zázemí, rozvody, náhradní péče, nestálost rodinného zázemí, bydlení, psychická traumata) tak blokuje jejich kapacitu pro vzdělávání a může být zdrojem rizikového chování. Pohled žáků na jejich vztahy se spolužáky a učiteli se socioekonomickými charakteristikami příliš nesesouvisí, nicméně ukázalo se, že vztahy jsou slabší v městských okresech, naopak pozitivněji jsou hodnoceny vztahy mezi žáky ve venkovských okresech.

Socioekonomické rozdíly krajů dále ukazuje tzv. sociální kapitál, který ovlivňuje nejen ekonomický rozvoj regionů, ale i vzdělávání žáků. Vysoký sociální kapitál společnosti se vyznačuje například vyšší mírou občanského zapojování do veřejných záležitostí, častějším členstvím ve spolkových organizacích nebo jiných sdruženích či větší mezilidskou důvěrou. Nízký sociální kapitál obyvatel je dalším strukturálním faktorem, který negativně ovlivňuje socioekonomický rozvoj regionu, ale i vzdělávání žáků v Ústeckém kraji. Školy a zřizovatelé nemohou sice přímo ovlivňovat socioekonomický status dětí a žáků, mohou však významně přispět k dalším podstatným prvkům kvality škol, jako je například podpora žáků, vytváření

vztahů spolupráce a důvěry. Důležité je, aby školy měly promyšlený systém podpůrných opatření na základě složení žáků školy a jejich potřeb. Pozornost je třeba věnovat především vysokým absencím žáků, které jsou jednou z významných příčin předčasného ukončování školní docházky. V této souvislosti je žádoucí přizpůsobit spolupráci se zákonnými zástupci podmínkám, ve kterých žáci doma žijí, spolupracovat s orgány sociálněprávní ochrany dětí a případně i s vhodnými neziskovými organizacemi.

3. Koordinace

3.1. Vertikální koordinace

Pro komplexní zajištění úkolů v oblasti primární prevence je potřeba vytvořit provázaný systém vztahů. Jedná se o odborníky z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT), o koordinátory a metodiky prevence na úrovni krajů (krajský školský koordinátor prevence), metodiky prevence z pedagogicko-psychologických poraden a o školní metodiky prevence (pedagogy ve školách a školských zařízeních). Spolupráce na této úrovni je převážně metodická, poradní a legislativně právní. Zároveň tyto subjekty spolupracují na efektivním rozdělení a využití účelových finančních zdrojů na primární prevenci z rozpočtu České republiky.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V návaznosti na schválené vládní dokumenty z oblasti primární prevence rizikového chování zpracovává příslušný koncepční materiál resortu na dané období – strategii a akční plány, metodicky podporuje a koordinuje aktivity v oblasti primární prevence. Koordinační role MŠMT se doplňuje s koordinační rolí Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Republikového výboru pro prevenci kriminality, Rady vlády pro rovnost žen a mužů a dalších platforem meziresortní úrovně, které se také zabývají problematikou prevence rizikového chování. Řídí Výbor krajských školských koordinátorů prevence. Podstatnou roli nejen hodnotící a kontrolní, ale také při sběru dat, jejich analýze i vlastní evaluační činnosti v rámci inspekčního hodnocení plní Česká školní inspekce.

Ministerstvo zdravotnictví

V rámci koordinace primární prevence se působnosti Ministerstva zdravotnictví týkají např. opatření prevence zdravotních škod působených užíváním tabákových výrobků, alkoholu a jiných návykových látek. V gesci ministerstva jsou také koordinovány některé strategické dokumenty zaměřené na prevenci – Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. Dále pak Strategie reformy psychiatrické péče, a to zejména v oblasti adiktologické péče, poruch příjmu potravy a poruch chování v návaznosti na poruchy péče o duševní zdraví. Mezi hlavní spolupracující subjekty v oblasti prevence a podpory zdraví patří Státní zdravotní ústav v Praze, zdravotní ústavy, krajské hygienické stanice, odborné společnosti a další aktéři. V rámci ministerstva působí Národní rada pro duševní zdraví.

Ministerstvo vnitra – Republikový výbor pro prevenci kriminality

Republikový výbor pro prevenci kriminality je mezíresortní iniciační, koordinační a metodický orgán zřízený při Ministerstvu vnitra. Předmětem činnosti výboru je vytvářet a sjednocovat koncepci preventivní politiky vlády České republiky na mezíresortní úrovni a metodicky napomáhat při její realizaci na všech úrovních veřejné správy. Výbor rovněž předkládá vládě České republiky Strategii prevence kriminality. Schvaluje žádosti o dotace v rámci Programu prevence kriminality.

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky je součástí struktury Úřadu vlády ČR. Hlavní náplní činnosti rady je vytváření národní strategie protidrogové politiky a akčních plánů a koordinace v nich obsažených aktivit na mezíresortní a mezioborové úrovni. Pro koordinaci protidrogové politiky na regionální úrovni byly zřízeny krajské protidrogové komise a ustanovena funkce krajských a místních protidrogových koordinátorů, protidrogová politika je rovněž součástí krajských strategických dokumentů.

Rada vlády pro rovnost žen a mužů

Poradním orgánem rady je Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách, který předkládá opatření směřujících k prevenci domácího násilí a násilí na ženách a vytváření národní strategie pro prevenci a potírání domácího násilí a násilí na ženách.

Ministerstvo dopravy

Ministerstvo dopravy (BESIP) koordinuje a zajišťuje aktivity v oblasti prevence rizikového chování v oblasti dopravy.

Krajský školský koordinátor primární prevence

Krajští školští koordinátoři prevence (dále KŠKP) zastávají klíčovou roli v systému podpory školské primární prevence rizikového chování. Jsou zodpovědní za vytváření a naplňování krajské koncepce prevence. Za účelem koordinace činností realizovaných v rámci krajské strategie prevence rizikového chování spolupracuje krajský školský koordinátor prevence především s krajským protidrogovým koordinátorem, manažerem prevence kriminality v kraji a koordinátorem pro romské záležitosti. Probíhají společná setkání v rámci pracovních platforem, společné hodnocení projektů v rámci dotačních titulů. Školský koordinátor prevence je členem Pracovní skupiny protidrogové politiky Ústeckého kraje a členem Pracovní skupiny prevence kriminality.

Úzce spolupracuje s odbornými pracovníky pro oblast primární prevence MŠMT a krajskými koordinátory z ostatních krajů. Metodicky podporuje ředitele škol a školských zařízení, školní metodiky prevence a oblastními metodiky prevence v PPP.

Spolupracuje se školami a školskými zařízeními za účelem nastavení efektivního řešení rizikových projevů chování a monitoruje výskyt rizikového chování ve školách. Podílí se na vyhlásování dotačních řízení na podporu programů prevence rizikového chování. Zajišťuje aktuálnost kontaktů na dostupná krizová, poradenská a preventivní zařízení na webových stránkách KÚ pro školy a veřejnost.

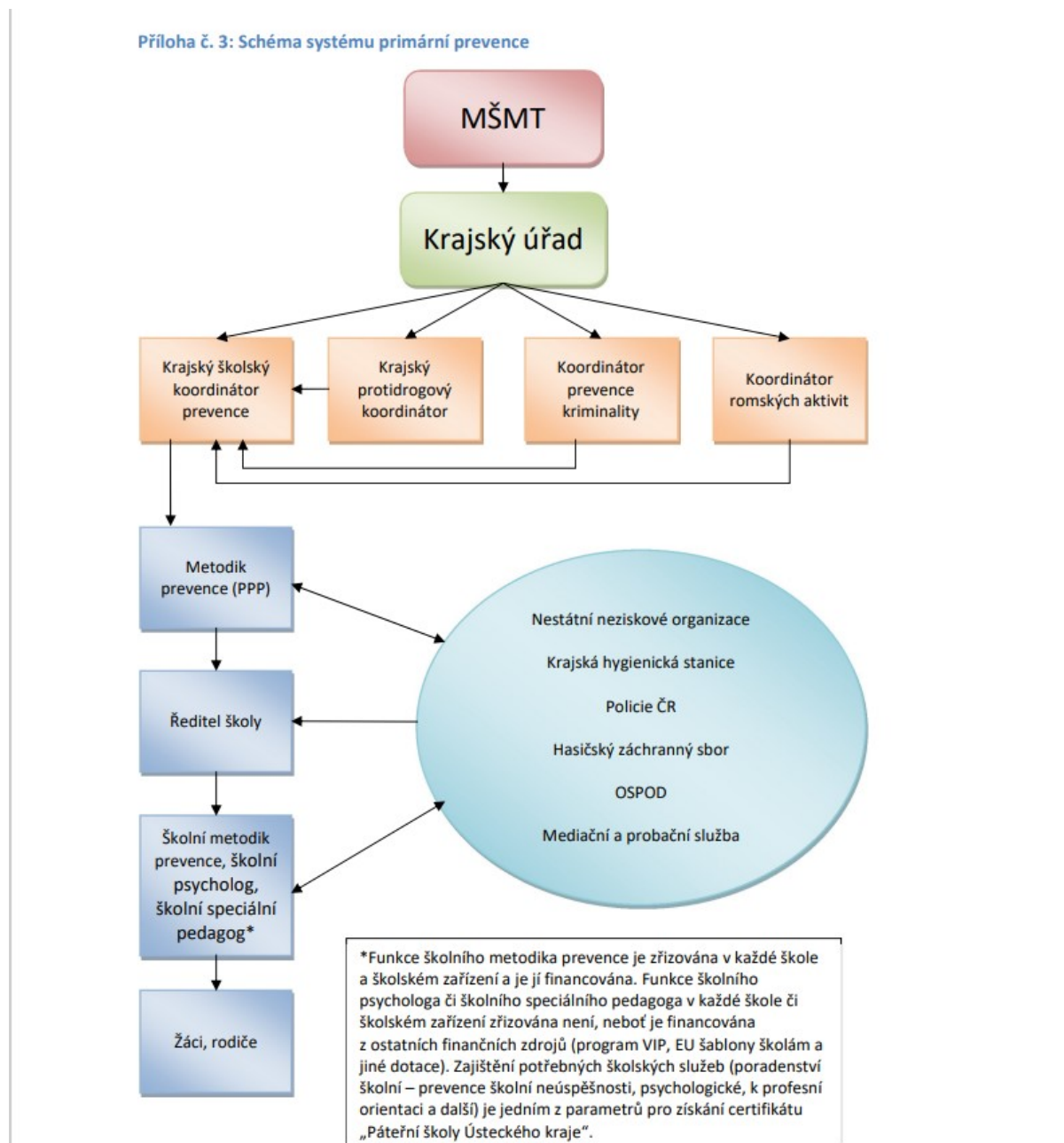
Metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně

Úkolem metodika prevence v PPP je úzce spolupracovat se školními metodiky prevence v regionu, koordinovat jejich činnost, informovat je o možnostech vzdělávání, zprostředkovávat spolupráci s dalšími zúčastněnými státními i nestátními institucemi, organizovat pravidelná setkávání a přednášky. Formou intervencí ve školách pomáhá řešit aktuální problémy. Na žádost školy a školského zařízení pomáhá ve spolupráci se školním metodikem prevence a dalšími pedagogickými pracovníky řešit aktuální problémy související s výskytem rizikového chování. Spolupracuje s krajským školským koordinátorem prevence zejména při stanovování priorit v koncepci preventivní práce ve školství na úrovni kraje. Pečuje o svůj odborný rozvoj formou dalšího vzdělávání v problematice specifické prevence. PPP v oblasti primární prevence úzce spolupracuje s orgány státní správy i místní samosprávy, středisky výchovné péče, neziskovými organizacemi, nízkoprahovými organizacemi a dalšími sdruženími působícími v oblasti primární prevence. Metodici prevence jsou členy skupin komunitního plánování, preventivních skupin při městských úřadech, komisí orgánu sociálně právní ochrany dětí (dále OSPOD) atd.

Školní metodik prevence

Školní metodik prevence je pracovník školy nebo školského zařízení. Jeho pozice je v systému školské prevence rizikového chování nezastupitelná. Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Mezi standardní činnosti školního metodika prevence patří metodické, koordinační, informační a poradenské činnosti, a to zejména koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy a jeho evaluace, koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na všechny formy rizikového chování, metodické vedení pedagogických pracovníků školy v oblasti primární prevence rizikového chování, koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti primární prevence rizikového chování, koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku primární prevence rizikového chování, vedení dokumentace související s jeho činnostmi a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby analýz, statistik a krajských plánů prevence.

V dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Ústeckém kraji 2020– 2024 je uvedeno schéma systému primární prevence.

Školy mají možnost rozšiřovat činnost školního poradenského pracoviště o působení školního psychologa, speciálního pedagoga, mají možnost zaměstnávat koordinátora inkluze, kariérového poradce, speciálního pedagoga a v neposlední řadě školní asistenty. I přesto, že je činnost výchovných poradců a metodiků prevence pro školu zásadní, další specialisté mohou kapacitu školy pro podporu žáků významně rozšířit. Pozici školního psychologa, po které je velká poptávka, je často prakticky nemožné obsadit z důvodu nedostatku zájemců na pracovním trhu.

Moderním nástrojem podpory preventivních pracovníků určený zejména školám a školským zařízením realizujícím komplexní preventivní programy a také externím poskytovatelům těchto programů je interaktivní platforma podpory duševního zdraví a prevence rizikového chování (IPREV). Pomáhá efektivně stavět, řídit, kontrolovat a zlepšovat tyto programy. Platforma podporuje systémově ukotvenou prevenci a umožňuje propojovat školy s externími poskytovateli programů v místní komunitě co nejbližší přirozenému prostředí dětí a dospívajících, samotných škol a na ně navazujících služeb podpory pro děti a rodiny. Více o platformě [zde](#).

3.2. Horizontální koordinace

V návaznosti na celostátní strategie zpracovávají a realizují své krajské koncepce jednotlivé regiony. Výměna zkušeností z jejich realizace je předpokladem dalšího zkvalitňování úrovně prevence. Zároveň se jedná o spolupráci s institucemi, které jsou zapojené v síti služeb kraje. Dále tato koordinace zahrnuje mezíresortní a mezioborovou spolupráci, vytváření koordinačních plánů, postupů a další spolupráce v oblasti prevence.

Ve struktuře Krajského úřadu Ústeckého kraje je primární prevence garantována především Odborem školství, mládeže a sportu; oddělením mládeže a sportu, konkrétně krajským školským koordinátorem prevence a dále pak Odborem sociálních věcí. Je vykonávána jak v přenesené, tak v samostatné působnosti.

4. Síť služeb

Síť služeb směřuje k efektivnímu zajištění primární prevence rizikového chování v Ústeckém kraji. Hlavními pilíři pro zajištění specifické primární prevence ve školství jsou tři hlavní typy poskytovatelů spolu se sítí návazných služeb a dalšími organizacemi a institucemi:

- Školy a školská zařízení
- Pedagogicko-psychologická poradna a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Teplice, p. o.
- Nestátní neziskové organizace (dále NNO)

Síť návazných služeb:

- střediska výchovné péče
- sociální služby sociální prevence – nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, krizová centra, sociálně-aktivizační služby pro rodiny s dětmi aj.
- další organizace a instituce – OSPOD, Policie ČR, Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem, městská policie a obecní policie, probační a mediační služba, dětské domovy, diagnostické ústavy, výchovné ústavy, Hasičský záchranný sbor Ústeckého kraje, krizové linky, krizová centra, pediatři aj.

Kraj zřizuje 99 příspěvkových organizací vykonávajících činnost škol a školských zařízení (stav k 1. 9. 2022). Přehled škol a školských zařízení je uveden na webových stránkách [zde](#).

Pedagogicko-psychologická poradna a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Teplice, p. o.

Ústecký kraj je zřizovatelem Pedagogicko-psychologické poradny Ústeckého kraje se sídlem Lípová 651/9, Teplice, která má 11 odloučených pracovišť. Kromě pobočky v Roudnici nad Labem je na každé poradně stanoven metodik prevence. U všech metodiků se jedná o funkci kumulovanou.

Poradny poskytují programy všeobecné i selektivní prevence, metodické služby pro předcházení rizikových jevů u dětí a mládeže od 3 do 18 let, mapují sociální klima u třídních kolektivů s využitím sociometrických nástrojů a technik, vedou preventivní programy, metodicky pomáhají školám při práci s problémovými třídami a jednotlivci s pomocí preventivních a intervenčních technik, nabízí možnost využití individuálních konzultací pro rodiče s dětmi a pomoc při řešení výchovných obtíží, vedou podpůrné psychokorektivní skupiny. V rámci vertikální koordinace systému působí jako hlavní spojovací článek mezi krajem a terénem, tedy samotnými školami a školskými zařízeními.

Ve školním roce 2021/2022 byly podle aktuálních personálních možností obnoveny dříve omezené preventivní aktivity ve školách. Proběhlo 18 preventivních programů v MŠ se širokým obsahovým záběrem (rozvoj emocí, mezilidské vztahy, zdravý životní styl), 26 programů na základních školách (dále ZŠ) – adaptační programy, vrstevnické vztahy, zdravý životní styl, kyberšikana, 8 na středních školách (dále SŠ) – adaptační programy. Bylo realizováno 26 programů selektivní prevence – diagnostika a intervence třídních kolektivů, z toho 23 na ZŠ a 3 na SŠ. V tomto směru PPP zaznamenala zvýšenou poptávku ze strany škol, protože předchozí distanční výuka z důvodů epidemiologické situace způsobila narušení vrstevnických vazeb a sociálních vztahů ve třídách.

Poradny nenabízejí komplexní program jako neziskové organizace, ale snaží se pomáhat s řešením rizikového chování ve školách, případně přímo diagnostikují problémy s třídním kolektivem. Samotná realizace preventivních programů je nad rámecovou činností poraden při volné kapacitě.

Od dubna roku 2022 byl připravován kurz psychologické flexibility. Jedná se o pilotní projekt, který byl realizován na střední škole v Děčíně od září 2022. Konkrétně jde o 8 setkání, na kterých se žáci učí vnímat svoje emoce, myšlenky a na základě toho s nimi pracovat. Program je postaven na psychoterapeutickém přístupu Acceptance & Commitment Therapy (terapie přijetí a odhodlání). Důvodem je silný nárůst dětí s psychiatrickými potížemi. Nyní je projekt vyhodnocován s cílem standardizování pro českou populaci.

E-mailové kontakty na oblastní metodiky prevence:

Pracoviště	Jméno metodika	e-mail
Děčín	Mgr. Jakub Kureš	jakub.kures@pppuk.cz
Chomutov	Mgr. Leona Veselá	leona.vesela@pppuk.cz
Kadaň	Mgr. Zdeňka Nyklíčková	zdenka.nylickova@pppuk.cz
Litoměřice + Roudnice	Mgr. Kateřina Kozicová	katerina.kozicova@pppuk.cz
Louny	Mgr. <u>Tatána Zouzalová</u>	tatana.zouzalova@pppuk.cz
Most	Mgr. Kateřina Bukvajová	katerina.bukvajova@pppuk.cz
Rumburk	Mgr. Eva Michalinová	eva.michalinova@pppuk.cz
Teplice	Mgr. Denisa Třešňáková	denisa.tresnakova@pppuk.cz
Ústí nad Labem	Mgr. Gabriela Kottová	gabriela.kottova@pppuk.cz
Žatec	Mgr. Lucie <u>Serbusová, DiS.</u>	lucie.serbusova@ppuk.cz

Nestátní neziskové organizace jsou samostatným článkem v primární prevenci. Institucionálně na resortu školství nejsou závislé, ale jsou poskytovateli programů primární prevence. V Ústeckém kraji mají NNO několik certifikovaných programů a další organizace mají programy k certifikaci připravené. Mnoho organizací, které nemají sídlo v Ústeckém kraji, své programy školám též nabízí (Nevypust' duši, Divadelta, Dobronauti, Jules a Jim, Projekt Odysea, Hope4kids, SOFA, Schola empirica aj.).

Střediska výchovné péče

Jejich cílem je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dětí nebo narušení jejich zdravého vývoje, zmírňovat, nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již rozvinutých poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji a přispívat ke zdravému osobnostnímu rozvoji dětí. Preventivně výchovná péče je považována v oblasti prevence za nezbytný a velmi důležitý prvek v celém systému péče o ohrožené děti. Hlavním cílem preventivně výchovné péče je včas podchytit rizikové chování a na základě důkladné pedagogické, psychologické, speciálně pedagogické, zdravotní a sociální diagnostiky hledat optimální formy řešení zjištěných problémů. Posílení preventivně výchovné péče si klade za cíl zachovat a posílit rodinné vazby dítěte a v maximální možné míře zamezit odtržení dítěte z jeho rodinného prostředí. Predikce odhadují vyšší riziko nárůstu rizikového chování dětí v důsledku pandemie, a proto budou střediska výchovné péče podstatnou službou pro následující období.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež je sociální službou, která tvoří cestu k pozitivnímu ovlivnění života dětí, mládeže a mladých dospělých, kteří stojí na počátku své samostatné životní cesty. Intenzivní spolupráce s bezprizorními sociálně vyloučenými dětmi a mládeží, ovlivňování jejich hodnot a orientace vede k prevenci rizikových jevů. Sociální službu může poskytovat sama obec nebo ji poskytují neziskové organizace. Zařízení poskytují terénní a ambulantní služby.

4.1. Certifikované programy

V Ústeckém kraji poskytují komplexní certifikované programy všeobecné primární prevence rizikového chování čtyři poskytovatelé:

Světlo Kadaň z.s.

V rámci své činnosti Světlo Kadaň z.s. nabízí aktivity zaměřené na prevenci rizikových jevů, konkrétně v oblastech:

- Prevence v adiktologii – kouření, alkohol, léky a netolerované drogy, hráčství, jiné návykové chování
- Šikana a extrémní projevy agrese, kyberšikana
- Rasismus a xenofobie
- Sexuální rizikové chování, pohlavně přenosné choroby
- Poruchy příjmu potravy
- Základní vzorce bezpečného chování napříč typy rizikového chování
- Právní vědomí napříč typy rizikového chování

Jedná se o dlouhodobý program všeobecné primární prevence “Světlem k prevenci”, který je určený pro základní školy od 4. nebo 6. třídy a střední školy od 1. do 3. ročníku. Spolek také nabízí akreditované vzdělávací programy určené nejen pedagogickým pracovníkům, ale i dalším osobám zabývajícím se realizací programů primární prevence, a to:

- Primárně preventivní minimum pro pedagogické pracovníky (50 hodin)
- Středně pokročilá úroveň primární prevence pro pedagogické pracovníky (50 hodin)
- Pokročilá úroveň primární prevence pro pedagogické pracovníky (120 hodin)

Kurzy vycházejí ze čtyřúrovňového modelu kvalifikačních stupňů v primární prevenci dle Standardů odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování.

Dále organizace zajišťuje jednorázové besedy, projektové dny, exkurze do zařízení sociálních služeb, semináře a workshopy pro pedagogy, rodiče a širokou veřejnost. V poslední době stoupl zájem o realizaci intervenčních programů a selektivní primární prevenci. Spolek na tuto poptávku reaguje a připravil program k certifikaci, ale nejsou schopni pokrýt vysoký zájem ze strany škol. Program zahrnuje úvodní mapování prostřednictvím standardizovaných i nestandardizovaných metod (např. SORAD, dotazník B3, B4, Naše třída apod.). Po mapování je zahájen návazný program, který může škola realizovat sama nebo pokračovat ve spolupráci se Světlo Kadaň z.s. formou 4–6 návazných setkání, při kterých je se třídou a třídním učitelem dohodnuta zakázka společné práce, která má vést ke zlepšení problematické situace v třídním kolektivu. Podrobné informace jsou dostupné [zde](#).

V roce 2022 bylo realizováno 131 tříhodinových bloků programu všeobecné primární prevence, 13 bloků selektivní prevence a intervenčních programů, 65 hodinových lekcí programu pro cílovou skupinu 1.–3. třídy zaměřeného na rozvoj sociálně emocionálního učení jako prevence šikany, 38 interaktivních besed a exkurzí v zařízení sociálních služeb, 40 aktivit

v rámci adaptačních kurzů třídních kolektivů, 3 aktivity pro pedagogy a rodiče a 1 školení v rámci peer vrstevnického programu na základní škole. V roce 2022 byly akreditovány kurzy Rozcvičky v prevenci (MŠMT) – 6 čtyřhodinových aktivit pro pedagogy, lektory a jiné pracovníky v prevenci. Zahájena byla spolupráce s oblastním pracovištěm PPP v Chomutově, kde je aktivita realizována pro pracovníky poradny.

Oblastní spolek Českého červeného kříže Litoměřice

Kontaktní centrum spolku poskytuje za finanční podpory města Litoměřice základním školám dlouhodobý program všeobecné primární prevence. Program je koncipován jako komplexní, provází dítě druhým stupněm základní školy. V rámci interaktivních přednášek pak působí také na školách středních. Podrobné informace jsou dostupné [zde](#).

Jednotlivá témata dlouhodobého programu školské primární prevence jsou koncipována tak, aby bylo možné navázat na vyučování ve škole:

Pro 6. ročník, mladší školní věk, (6–12 let)

- Vztahy v kolektivu, prevence šikany
- Nebezpečí zvané drogy – Alkohol a nikotin

Pro 7. ročník, starší školní věk (12–15 let)

- Zdravý životní styl – kyberprostor, netolismus
- Umění komunikace – umět říct svůj názor

Pro 8. ročník, starší školní věk (12–15 let)

- Závislost a závislostní jednání
- Sex a mezilidské vztahy

Pro 9. ročník, starší školní věk (12–15let)

- Zdravý životní styl – poruchy příjmu potravy, sebepoškozování
- Svoboda a odpovědnost – právo a povinnost

Centrum také realizuje upravený program v praktických a speciálních školách. Novinkami v programu jsou program pro 5. třídy a adaptační výlety. V přípravě je program selektivní primární prevence. Centrum nabízí i interaktivní semináře pro střední školy, které reagují na konkrétní zakázku vzdělávací instituce. Program je určen pro 1. až 3. ročník středních škol (mládež 15–18 let). Jedná se o hodinový interaktivní seminář v tématech:

- Vztahy v kolektivu a prevence šikany
- Zdravý životní styl – netolismus, kyberšikana
- Umění komunikace – umět říct svůj názor
- Závislost a závislostní jednání
- Sex a mezilidské vztahy
- Zdravý životní styl – poruchy příjmu potravy a sebepoškozování

- Svoboda a odpovědnost – práva a povinnosti v budoucnu

V roce 2022 působilo centrum na 11 základních školách a 2 školách praktických a speciálních. Celkem ve 147 třídách pracoval program s 2 997 žáky v počtu 431 hodin přímé činnosti. Dále bylo osloveno 153 pedagogů. Realizovány byly 2 adaptační výlety pro 2 základní školy, kdy bylo přímo působeno na 48 žáků v celkovém čase 50 hodin. V rámci programu pro střední školy byl program realizován na 3 středních školách, v 7 třídách, osloveno bylo 97 žáků v časové dotaci 10 hodin. Vzdělání pedagogů proběhlo v jednom případě v časové dotaci 3 hodiny, vzdělání se účastnilo 8 pedagogů.

WHITE LIGHT I, z. ú.

Centrum primární prevence nabízí pro žáky 5.–7. ročníků ZŠ interaktivní autorský preventivní program Všeho (jenom) s (M)írou, který je zaměřený na tyto rizikové formy chování:

- užívání alkoholu
- hazardní hraní/sázení
- užívání tabáku

Z metodiky tohoto programu vychází program zaměřený na 6 okruhů primární prevence pro žáky středních škol. Poskytovatel je připraven na certifikaci selektivní primární prevence. Program získal v roce 2019 prestižní ocenění v rámci národního kola Evropské ceny prevence kriminality. Dále nabízí konzultační hodiny pro žáky, semináře pro školní metodiky prevence, konzultace pro pracovníky škol.

V roce 2022 realizovalo Centrum primární prevence WHITE LIGHT I. celkem 437 výkonů primární prevence v 43 třídách na 10 ZŠ Ústeckého kraje, celkem bylo uskutečněno 6 896 kontaktů se 696 žáky ZŠ. Každý rok je program aktualizován. Odborní pracovníci v programu vyhodnocují jeho úspěšnost a zapracovávají změny do metodiky, na základě zkušeností práce se žáky ve třídách, a na základě připomínek pedagogů. Centrum nabízí i semináře pro pedagogy, týkající se oblasti prevence různých druhů rizikového chování. Ve 2. pololetí roku 2022 díky podpoře Nadace Sirius centrum vytvořilo další blok programu Všeho (jenom) s (M)írou pod názvem: Člověk – tvor připojený, který je zaměřen, na primární prevenci závislosti na moderních technologiích u žáků 5.–7. tříd ZŠ a jehož pilotáž na ZŠ Ústeckého kraje právě probíhá. K tomuto tématu byl vytvořen i seminář pro pedagogické pracovníky škol. Podrobné informace jsou dostupné [zde](#).

Centrum podpory zdraví, z. ú.

Program “Cepík” je certifikovaný dlouhodobý program školské všeobecné primární prevence se zaměřením na spektrum příjmu potravy, který je určený dětem předškolního věku. Jedná se o celoroční intervenční projekt, který se zabývá zdravou výživou, pitným režimem a pohybovými aktivitami dětí. Téma zdravého životního stylu pojímá komplexně, nezaměřuje se tedy pouze na děti, ale na celé okolí dítěte. Podrobné informace jsou dostupné [zde](#).

4.2. Další poskytovatelé programů se sídlem v kraji

Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem

Necertifikovaný Program “Hravě o prevenci” je založen na vizi ucelené péče v oblasti prevence rizikového chování pro žáky po dobu jejich školní docházky. Je určen pro žáky 1.–9. ročníků základních škol a 1. ročníků středních škol Ústeckého kraje. Program pracuje se třídou jako skupinou, zaměřuje se na běžnou populaci bez rozdělování na méně či více rizikové skupiny. Program se orientuje nikoliv pouze na úroveň informací, ale i na kvalitu postojů a změnu chování. Z hlediska specifické prevence se program zaměřuje na tyto rizikové jevy:

- Spektrum poruch příjmu potravy
- Základní vzorce bezpečného chování napříč typy rizikového chování
- Sexuální rizikové chování
- Prevence v adiktologii – kouření, alkohol, léky a nelegální drogy, hráčství, jiné návykové chování
- Rizikové sporty

Program je připraven k certifikaci. V roce 2022 byly realizovány preventivní bloky v 249 třídách základních škol Ústeckého kraje pro 4 340 žáků. Dlouhodobá spolupráce byla v roce 2022 navázána s 30 základními školami. Poptávka po programu dlouhodobě převyšuje kapacitu poskytovatele. Podrobné informace jsou dostupné [zde](#).

Most k naději, z. s.

Program “Prevence je Most k naději“ je zaměřen na výchovu ke zdravému životnímu stylu a vede k rozvoji pozitivního sociálního chování. Je určen pro žáky 1.–9. tříd je finančně podpořen statutárním městem Most. Posláním programu je předcházet prostřednictvím všeobecné primární prevence vzniku a rozvoji rizikového chování a to především v oblasti užívání návykových látek a závislostního chování u žáků základních škol. Cíleně působit na žáky takovým způsobem, aby byli schopni orientovat se a pozitivně pracovat s postoji v oblasti závislostního a rizikového chování. Podrobné informace jsou dostupné [zde](#).

V roce 2022 se uskutečnilo celkem 42 bloků, odhad počtu podpořených žáků je 655. Poptávaná témata byla: Bezpečné klima ve třídě (11×), Sexuální a rizikové chování (9×), Kyberšikana (7×), Zdravý životní styl (4×), Trestní odpovědnost (3×), Rizikové sporty (1×), zbytek bloků nebyl ještě ze strany škol určen. Další rozvoj programu záleží na dostatku finančních prostředků. Zájem o program ze strany škol je značný, ale vzhledem k nedostatku financí ho není možné zcela pokrýt, bylo by třeba více lektorů. V letošním roce byl program financován z dotace města Most, tudíž byl pro většinu škol zdarma.

Salesiánské středisko Štěpána Trochty – dům dětí a mládeže

Organizace nabízí Animo – programy zaměřené na stmelení třídních kolektivů, prevenci šikany a krizových situací, workshopy seznamující žáky s kyberšikanou či adaptační kurzy.

Jedná se o ucelený program, který se zaměřuje na vztahy mezi žáky pro první i druhý stupeň. Dále pak selektivní primární prevence – program určen pro třídní kolektivy, které jsou ohroženy rizikovým chováním, nebo se v nich rizikové chování v menší míře již vyskytuje. Podrobné informace jsou dostupné [zde](#).

V roce 2022 navázalo středisko spolupráci s 15 školami, celkem pracovalo s 53 třídami v rozmezí od 1. třídy po 9. třídu. Uskutečnilo se 40 programů a 13 workshopů, celkem bylo zapojeno 959 žáků (workshop – 226 žáků, program – 733 žáků). Celková časová dotace je 325,5 hodin.

I když v kraji přibýly programy, stále není jejich kapacita dostatečná, aby uspokojila poptávku škol.

Ucelené 250hodinové studium vzdělávání k výkonu specializovaných činností pro školní metodiky prevence v kraji nabízí Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Teplice, příspěvková organizace a Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Vzdělávání je dostupné v kombinované (převážně online formě) i u mnoha dalších organizací mimo kraj.

Informace o komplexních programech primární prevence adiktologických organizací, především v oblasti prevence závislosti a kontakty na poskytovatele jsou dostupné na webových stránkách Ústeckého kraje [zde](#).

5. *Financování*

Primární prevence rizikového chování je v Ústeckém kraji financována jak v přenesené působnosti, tak v samostatné působnosti.

5.1. *Přenesená působnost*

V přenesené působnosti směřovaly do primární prevence prostředky především z MŠMT, které vyhlásilo na jaře 2022 Výzvu pro podávání žádostí o poskytnutí neinvestiční dotace ze státního rozpočtu na aktivity v oblasti primární prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví ve školách a školských zařízeních pro rok 2022 s alokací pro Ústecký kraj ve výši 989 000 Kč. Realizátorem projektu “Cestou podpory za duševním zdravím v Ústeckém kraji” je PPP. Hlavním cílem projektu je podpora duševního zdraví pedagogů a žáků v regionálním školství Ústeckého kraje, podpora kompetencí pracovníků pedagogicko-psychologických poraden, vznik a podpora intervenčních týmů a zvyšování jejich profesionality v krizové intervenci, vzdělávání široké odborné veřejnosti.

Projekt obsahoval následující aktivity:

Konference na téma Duševní zdraví na dosah, která se konala celkem pro 150 účastníků s tématy přednášek Digitální wellbeing a První reakce v emočně vypjatých situacích. Tři ředitelé základních škol z Ústeckého kraje prezentovali dobrou praxi na podporu duševního

zdraví ve svých školách. Pro účastníky byly k dispozici stánky s materiály, kde zástupci neziskových organizací působících v Ústeckém kraji prezentovali nabídku programů primární prevence.

Vznik a podpora krizových intervenčních týmů pro práci ve školách a školských zařízeních:

- Krizová intervence „tváří v tvář“ – proškolení pracovníci PPP (12 osob)
- Supervize pro pracovníky PPP (80 pracovníků)

Vzdělávání pedagogických pracovníků regionálního školství

Proškolení cca 170 pedagogů v rámci následujících vzdělávacích akcí:

- Předcházení a řešení konfliktů ve třídách na 1. stupni
- Duševní zdravotní péče pro učitele
- Krizová intervence pro učitele
- Relaxační techniky pro učitele a pro práci s dětmi

Programy primární prevence pro žáky a studenty:

- realizace ve 28 třídách (cca 560 žáků) SŠ Ústeckého kraje, z toho 9 tříd nematuritních oborů a ve 13 třídách na základních školách (cca 260 žáků)

V listopadu 2022 byla vyhlášena další Výzva pro podávání žádostí o poskytnutí neinvestiční dotace ze státního rozpočtu na aktivity v oblasti primární prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví ve školách a školských zařízeních pro rok 2023 s alokací pro Ústecký kraj ve výši 980 000 Kč. Žádost opět podává příspěvková organizace kraje PPP. Projekt obsahuje čtyři klíčové aktivity – vzdělávání pedagogických pracovníků, pilotní projekt Podpora sborovny, supervize pracovníků PPP, podpora krizových intervenčních týmů.

Bližší informace k dotacím jsou [zde](#).

5.2. Samostatná působnost

V samostatné působnosti směřovaly do primární prevence rizikového chování finanční prostředky z níže uvedených zdrojů:

- z dotačních programů Odboru školství, mládeže a tělovýchovy
- z dotačních programů Odboru sociálních věcí

Systém financování preventivních aktivit v Ústeckém kraji

Ústecký kraj každoročně vyhlašuje a má do budoucna v plánu i nadále vyhlašovat dotační program na podporu aktivit v oblasti prevence rizikového chování pro školy a školská zařízení. Cílem programu je především podpora škol a školských zařízení, které jsou samy realizátory preventivních programů podle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, v územní působnosti Ústeckého kraje. Oprávněnými žadateli jsou školy a školská zařízení v Ústeckém kraji, které nezřizuje Ústecký kraj. Pro školy zřizované Ústeckým krajem je určen příspěvek z výzvy Prevence pro krajské školy.

Podporované aktivity:

- Začlenění programů dlouhodobé specifické primární prevence všech typů rizikového chování do výuky, včetně aktivit na podporu duševního zdraví, wellbeingu.
- Systematická práce s třídními kolektivy, skupinami v oblasti rizikového chování, aktivity zaměřené na vytváření pozitivního sociálního klimatu ve školách a školských zařízeních s návazností na preventivní program, které realizují externí lektori ve spolupráci se zaměstnanci školy.
- Zvyšování odborných znalostí a kompetencí pedagogů v problematice primární prevence a řešení rizikových projevů chování.
- Specializační studium pro školní metodiky prevence akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Ve školním roce 2020/2021 bylo využito z celkové schválené částky 1 107 040 Kč.

Struktura schválených projektů a přidělené dotace za jednotlivé okresy

okres	počet podaných projektů	počet schválených projektů	přidělená dotace (v Kč)
Děčín	4	4	172 100
Chomutov	7	7	263 020
Litoměřice	4	4	134 450
Louny	3	3	91 200
Most	2	2	79 970
Teplice	6	6	259 400
Ústí nad Labem	3	3	106 900
celkem	29	29	1 107 040

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v ústeckém kraji ve školním roce 2020/2021

Ústecký kraj vyhlašuje každoročně také programové dotace, které se podílí na nespecifické prevenci rizikového chování. Jde o následující [programy](#):

- Dotační programy na podporu sportu jsou určeny pro organizace s hlavní činností zaměřenou na sport. Cílovou skupinou jsou děti a mládež. Finanční prostředky jsou určeny na rozvoj sportovní činnosti organizací pracujících s dětmi a mládeží, multifunkční podporu sportu i reprezentaci Ústeckého kraje v oblasti sportu. Dotační program podporuje sportovní aktivity regionálního, krajského i celorepublikového popř. mezinárodního významu, ať už pořádání takovýchto akcí, či účast na uvedených akcích.
- Dotační program na podporu vhodného trávení volného času je zaměřen na organizace pracující s dětmi a mládeží v oblasti volnočasových aktivit. Hlavním důvodem podpory je rozvoj zájmové činnosti organizací pracujících s dětmi a mládeží, zapojení neorganizovaných dětí do pravidelných volnočasových aktivit, reprezentace kraje v oblasti volného času dětí a mládeže. Finanční prostředky jsou určeny k vytváření nabídky

dlouhodobých volnočasových a dalších aktivit pro organizované i neorganizované děti a mládež, k široké a účinné propagaci účelného trávení volného času.

Odbor školství, mládeže a tělovýchovy realizuje aktivity určené pro školy a školská zařízení zaměřené na prevenci kriminality. Jedná se např. o projekt Kraje pro bezpečný internet (KPBI), který se věnuje bezpečnému chování dětí a mládeže v kyberprostoru. V rámci oddělení krizového řízení se realizují projekty Bezpečná škola a Ozbrojený útočník ve škole, které jsou zaměřené na zabezpečení škol a nácvik správného postupu v případě ohrožení žáků a zaměstnanců školy ozbrojeným útočníkem.

Veškeré účelově přidělené finanční prostředky podléhají zákonným a metodickým pravidlům pro jejich využití a vyúčtování. Cílem je dosáhnout zvýšení, nebo alespoň udržení stávajícího objemu finančních prostředků do oblasti primární prevence a docílit efektivního, dlouhodobě stabilního, předvídatelného a transparentního čerpání finančních zdrojů.

Financování prevence v rámci odboru školství, mládeže a tělovýchovy

Program	2020	2021	2022
Dotační program Prevence rizikového chování v Ústeckém kraji	1 500 000	1 547 000	1 500 000
Výzva Prevence pro krajské školy	500 000	500 000	1 000 000

Financování prevence v rámci odboru sociálních věcí

Program	2020	2021	2022
Dotační titul na podporu sociálních služeb protidrogové politiky	2 999 870	1 999 890	999 900
Dotační titul na podporu aktivit a prezentace národnostních menšin žijících na území Ústeckého kraje	-	-	1 000 000

V rozpočtu odboru sociálních věcí jsou každoročně alokovány prostředky ve výši 55 000 Kč, které jsou čerpány na různé aktivity prevence a protidrogové politiky a závislostního chování včetně seminářů (podle potřeby mohou být prostředky navýšeny). Dále jsou vyhrazeny prostředky ve výši 40 000 Kč – jedná se prostředky ve Fondu rozvoje Ústeckého kraje (prostředky určené na spoluúčasti v rámci projektů). V roce 2022 byly využity finanční prostředky odboru na výzkum veřejného mínění ve výši 211 750 Kč – jedná se o finanční prostředky využitě pro prevenci kriminality.

Oblast primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže je financována také z rozpočtů ostatních resortů, což je detailně popsáno v dokumentu Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027.

6. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
- funkční systém primární prevence v systému veřejné správy, existence legislativy a vznik metodických pokynů MŠMT - ukotvená pozice krajského školského koordinátora prevence - existence dotačního programu KÚ ÚK pro oblast primární prevence - existence výzvy MŠMT pro oblast primární prevence - mezioborová spolupráce v rámci krajského úřadu, pracovních skupin - funkční systém komunikace mezi MŠMT, krajským školským koordinátorem prevence, metodiky prevence z PPP a školními metodiky prevence (přenos informací, metodické vedení, kazuistiky, sdílení dobré praxe) - odborná erudice oblastních metodiků prevence - stabilní síť nestátních neziskových organizací realizujících primární prevenci - realizace krajské konference primární prevence jako významného zdroje trendů z oblasti prevence, síťování školních metodiků prevence - existence krajské koncepce primární prevence s definovanými cíli - široká nabídka akreditovaných vzdělávacích programů v oblasti prevence pro pracovníky ve školství - silná osobní angažovanost některých školních metodiků prevence - pokrytí celé oblasti kraje službami PPP, fungující sekce primární prevence při PPP - možnost specializačního studia pro školní metodiky prevence v kraji - síť služeb věnujících se dětem a mládeži (nizkoprahová centra, domy dětí a mládeže, sportovní oddíly) - navázaná spolupráce mezi metodiky školy a poskytovateli programů primární prevence	- nízká aktivita škol při zapojení se do dotačních řízení - kumulace funkcí oblastních metodiků prevence v PPP - opakovaně nerealizované systémové opatření snížení přímé vyučovací povinnosti pro školní metodiky prevence - nedostatečná součinnost vedení školy, školního poradenského pracoviště a třídních učitelů - legislativní zaostávání prevence za trendy - nesystematická práce s třídami ohroženými rizikovými jevy - všichni školní metodici prevence nemají specializační studium - chybějící vzdělávací programy na pedagogických fakultách zaměřené na primární prevenci a nízká připravenost absolventů učitelských oborů v oblasti prevence a práce s třídním kolektivem - velmi nízké zapojení škol do systému jednotného výkaznictví SEPA - nedostatečná kapacita poskytovatelů programů primární prevence v kraji, stávající poskytovatelé nezvládají pokrýt poptávku škol - kumulace funkcí školních metodiků prevence - chybí supervize pro školní metodiky prevence - není dostupná univerzálně cílená prevence soustředěná na duševní zdraví - nedostatek kvalifikovaných odborníků pro realizaci primárních programů

Příležitosti	Hrozby
• aktivní komunikace mezi Odborem školství, mládeže a tělovýchovy KÚ ÚK a poskytovateli programů primární prevence • existence organizací, které flexibilně reagují na potřeby v oblasti primární prevence – např. realizací podpůrných skupin pro školní metodiky prevence, online supervizi • aktivní využívání systému evidence preventivních aktivit SEPA jako podkladu pro stanovení priorit v oblasti primární prevence kraje • adresář organizací podílejících se na primární prevenci na webových stránkách KÚ ÚK • databáze nástrojů a technik pro školní metodiky prevence na webových stránkách KÚ ÚK • získání finančních prostředků na primární prevenci z různých zdrojů • podpora realizace třídnických hodin se zaměřením na budování pozitivního třídního klimatu • spolupráce s Národním pedagogickým institutem v plánování DVPP v oblasti primární prevence • jednoznačná deklarace podpory ze strany zřizovatele školám (i finanční) • motivace metodiků bez specializačního studiu ke studiu • práce se sborovou – především v tématech šikany, kyberšikany, duševního zdraví a wellbeingu, zapojení pedagogických i nepedagogických pracovníků do prevence • včasné zachycení dětí, které se ocitnou v psychosociálním ohrožení, pedagogy • nastavení multidisciplinární spolupráce se zapojenými subjekty • rozvoj spolupráce s Českou školní inspekcí v oblasti primární prevence • začlenění témat psychosociální výchovy a managementu žákovského chování do pregraduální přípravy pedagogických pracovníků • aktivní integrace tématu duševního zdraví do primární prevence na školách a rozvoj kompetencí pracovníků ve školství v oblasti prevence a podpory dětského duševního zdraví prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků • transformace primární prevence od externích poskytovatelů k předávání kompetencí, znalostí a dovedností a pedagogům • motivování k vytváření preventivních programů i v předškolním vzdělávání	• přetíženost školních metodiků prevence vedoucí k frustraci a syndromu vyhoření • nevyhrazení dostatečného časového prostoru pro primární prevenci ve školách • řešení pouze vzniklých problémů místo preventivního působení • přetíženost pracovišť PPP a s tím související nedostatek času na intervence ve školách • pedagogové nevnímají prevenci jako důležitou součást výchovy • nedostatek odborníků, školních psychologů, sociálních pedagogů na trhu práce • nedostatek dětských psychiatrů • nezájem rodičů o spolupráci se školou v oblasti rizikového chování • nehodnocení kvality a bezpečnosti programů primární prevence certifikační autoritou • zhoršování duševního zdraví žáků, přibývání úzkostných poruch u dětí, zvyšování frekvence sebepoškozování a suicidálních pokusů mezi adolescenty • necertifikované a neověřené programy primární prevence • nedostatek středisek výchovné péče • vysoká společenská tolerance a snadná dostupnost legálních návykových látek • klesající věk výskytu rizikového chování • nízká prestiž školního metodika prevence • bagatelizování nebo skrývání rizikového chování žáků vedením školy • vysoká koncentrace nepříznivých sociodemografických faktorů v kraji • komplikovaný systém financování programů primární prevence a s tím související hrozící zánik programů

7. Cíle

7.1. Zhodnocení plnění cílů z období 2020–2022

Vzhledem k náročnému pandemickému období se nepodařilo realizovat všechny vytyčené cíle. Omezení pohybu dětí, jejich aktivit, izolace od vrstevníků, konfrontace se smrtí blízkých osob a přesun do online prostředí, to vše dopadá na psychiku dětí a promítá se i do výskytu rizikového chování (netolismus, poruchy příjmu potravy, sebepoškozování, atd.). Distanční výuka ve školách omezovala realizaci školské primární prevence. Nemohla se konat řada prezenčních aktivit. Realizátoři postupně přešli na online formu, která ale u některých typů rizikového chování a selektivní prevence nemá takové dopady, jako přímá práce s žáky. Školy zaměřovaly své preventivní aktivity nejčastěji na problémy spojené s duševním zdravím, oblast hygieny a ochrany před infekčními nemocemi, kyberšikanu, kyberbezpečnost a záškoláctví.

V oblasti vzdělávání se podařilo v roce 2022 uspořádat krajskou konferenci, zajistit supervize pro oblastní metodiky prevence, vzdělávací programy pro pedagogy a podpořit vznik intervenčních týmů. Probíhalo studium k výkonu specializovaných činností v PPP, Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně se nepodařilo kurz zatím naplnit.

V oblasti koordinace byla navázána užší spolupráce v rámci odborů krajského úřadu, byla posílena spolupráce krajské školské koordinátorky s oblastními metodiky prevence a prohloubena spolupráce s aktéry vstupujícími do školské primární prevence.

V oblasti financování se podařilo čerpat finanční prostředky z dotačního programu MŠMT a pokračovat ve vyhlašování dotačního programu a výzvy krajským školám na primární prevenci.

7.2. Hlavní cíle krajské koncepce

V Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Ústeckém kraji 2020–2024 je stanoveno za hlavní cíl zefektivnění primární prevence ve školách a školských zařízeních. Tento cíl vychází ze tří hlavních cílových oblastí, do kterých jsou v rámci kraje soustředěny hlavní aktivity a činnosti:

- Vzdělávání v oblasti prevence rizikového chování
- Koordinace primární prevence
- Financování primární prevence
- Evaluace – byla doplněna do koncepce

V rámci výše uvedených oblastí potom Ústecký kraj flexibilně reaguje na aktuální potřeby terénu a zaměřuje jednotlivé dílčí aktivity na konkrétní potřeby škol a školských zařízení.

Vzdělávání a metodická podpora v oblasti prevence rizikového chování

Cíle:

- nastavit komplexní systém dalšího profesního vzdělávání učitelů v prevenci, společného vzdělávání sboroven, vedení škol a školských zařízení
- cíleně budovat profesní kompetence pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence, stanovovat priority v dalším vzdělávání v souvislosti s vizí školy a potřebami školy
- zajistit informovanost škol o nabídce vzdělávání v primární prevenci
- cíleně podporovat vzdělávání školních metodiků prevence ve specializačním studiu.
- zvýšit kompetence třídních učitelů pro realizaci primární prevence na školách a pro realizaci třídnických hodin
- podporovat vzdělávání oblastních metodiků prevence
- vést pedagogy (zejména školní metodiky prevence) k uvědomění si svých profesních kompetencí a limitů při řešení problémů s rizikovým chováním ve škole
- napomáhat realizaci nových efektivních postupů a forem v prevenci
- usilovat o větší podporu školních metodiků prevence vedením školy, lepší spolupráci školního poradenského pracoviště a zvýšení efektivity spolupráce s třídními učiteli a dalšími pedagogy
- budovat učící se komunitu, která se aktivně angažuje v průběžném zlepšování, zabývá se nejen zkoumáním podmínek uvnitř školy a možností tyto podmínky zlepšit, ale i sledováním pokroku ostatních škol

Koordinace primární prevence

Cíle

- udržet a rozvíjet stabilní systém primární prevence v Ústeckém kraji
- udržet stabilní síť nestátních neziskových organizací realizujících primární prevenci
- podporovat a koordinovat multioborovou spolupráci v kraji – identifikace a pravidelná spolupráce všech místních aktérů, kteří s dětmi pracují (škol, odborů kraje, sociálních služeb, České školní inspekce, Národního pedagogického institutu, OSPOD, Iniciativy Prodítě21, Policie ČR, Krajské hygienické stanice, neziskového sektoru, pediatriů, středisek výchovné péče, dětských domovů, obcí, měst a dalších)
- posílit programy poradenství a prevence v oblasti duševního zdraví ve školách
- monitorovat kvalitu vzdělávacích programů v oblasti primární prevence
- posilovat spolupráci s oblastními metodiky prevence a samotnými školami a školskými zařízeními
- podporovat krizové intervenční týmy v PPP

Financování primární prevence

Cíle

- usilovat o stabilní nebo zvyšující se finanční podporu oblasti primární prevence
- poskytovat finanční podporu pravidelným vyhlášováním dotačních programů na podporu aktivit specifické i nespecifické primární prevence
- realizovat krajské projekty prevence v rámci dotačního řízení MŠMT

- realizovat konzultační semináře pro žadatele do dotačních programů a výzev
- usilovat o zajištění dostatečného počtu pracovníků podpůrných a specializovaných pozic – podporovat prevenci rizikových jevů u žáků pomocí úvazků asistentů pedagoga, speciálních pedagogů, sociálních pedagogů a školních psychologů
- informovat zástupce obcí o významu kvalitní primární prevence a motivovat je k potřebné finanční podpoře škol a školských zařízení

Evaluace

Cíle

- kontinuálně mapovat potřeby škol a školských zařízení v oblasti primární prevence
- provést analýzu rizikového chování žáků na ZŠ a SŠ – vytvářet prostředí s dostatkem informací, cíleně shromažďovat datové údaje, které mohou být použity jako podklad pro další rozhodování na úrovni kraje
- motivovat školy k zapojení do jednotného on-line systému evidence preventivních aktivit SEPA
- metodicky vést školní metodiky prevence ke tvorbě preventivních plánů školy na základě evaluace a analýzy výskytu rizikového chování
- mapovat nabídku a aktualizovat databázi preventivních programů pro školy
- oceňovat školní metodiky prevence za kvalitní a přínosnou práci v oblasti prevence

7.3. Aktivita k naplňování cílů podle cílových skupin

Vymezení cílových skupin

- a) Pedagogičtí pracovníci škol a školských zařízení:
 - školní metodici prevence
 - vedení škol
 - další pedagogičtí pracovníci
- b) Žáci a studenti škol a školských zařízení
 - děti a žáci MŠ, ZŠ a SŠ
 - žáci ohrožení rizikovými projevy chování
 - žáci, u kterých se vyskytují projevy některých forem rizikového chování
- c) Rodiče žáků a studentů
- d) Ostatní subjekty – neziskové organizace
- e) Metodici prevence v PPP

Aktivita pro školní metodiky prevence (dále ŠMP), vedení škol a další pedagogické pracovníky

- organizovat pravidelné schůzky se školními metodiky prevence minimálně 1 x za pololetí (ZŠ i SŠ)
- pokračovat ve spolupráci s MŠ, ZŠ a SŠ na základě jejich potřeb

- poskytovat metodické vedení třídním učitelům při práci s třídním kolektivem
- nabízet možnost individuálních konzultací v PPP
- být v kontaktu s řediteli všech typů škol a školských zařízení v regionu
- předávat ŠMP informace prostřednictvím e-mailové korespondence
- zasílat aktuální nabídky dalšího vzdělávání
- aktualizovat databázi nabídky preventivních programů
- podporovat předávání příkladů dobré praxe
- zajistit každoroční realizaci krajské konference primární prevence
- realizovat informační kampaň směrem k ředitelům škol
- poskytovat metodické vedení ŠMP při tvorbě a aktualizaci strategických dokumentů školy, věnovat specializovanou pomoc začínajícím ŠMP
- podporovat pedagogy ve vytváření pozitivní školní kultury, ve využívání formativního hodnocení
- usilovat o specializované činnosti (výchovný poradce, školní metodik prevence aj.) ve všech školách, nekumulovat tyto funkce
- zefektivnit spolupráci školních poradenských pracovišť s cílem včasného zachycení rizikového chování, hrozby školního neúspěchu a jejich účinného řešení
- zaměřit další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále DVPP) na získávání odborných znalostí a dovedností v oblasti rizikového chování dětí a mládeže
- předat nástroje pro depistáž ohrožených dětí, dětí v psychosociálním ohrožení

Aktivity pro děti, žáky a studenty

- realizace kvalitních a bezpečných programů primární prevence podle zájmu škol
- adaptační kurzy jako nástroj podpory pro utváření třídních kolektivů a tím i jako součást prevence rizikového chování
- diagnostika třídních kolektivů a intervenční programy dle poptávky škol
- pomoc s individuálním řešením projevů rizikového chování, problémů v oblasti duševního zdraví
- práce se skupinovou dynamikou v rámci preventivní strategie, důraz na pozitivní klima
- pravidelné třídnické hodiny se zaměřením na takové aktivity, které podporují pozitivní sebepojetí a sebevědomí žáků
- fungující žákovská samospráva, školní parlament, práce na společných projektech, které ovlivňují činnost školy a jejího okolí, zapojení žáků do komunitních projektů
- vysoce individuální přístup k žákům a jejich rodičům, založený na poznávání rodinného zázemí žáků a reálných možností rodiny v podpoře dětí ve vzdělávání
- podporovat pravidelnou docházku žáků ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí, podílet se na koordinovaném postupu v předcházení rizikového chování a neúčasti žáků ve vzdělávání
- poskytovat odpovídající podporu žákům cizincům
- včas přijímat opatření k podpoře žáků ohrožených školním neúspěchem
- podporovat co nejvyšší žákovskou autonomii a vytváření přátelského výukového prostředí s důrazem na podporu osobní motivace žáků pro výuku a vysokou míru interakce mezi žákem a učitelem

Aktivity pro rodiče dětí a mládeže

- individuální konzultace s rodiči a pomoc s projevy rizikového chování jejich dětí
- komunikace s rodiči o problematice vztahů mezi dětmi
- účast pracovníků PPP na třídních schůzkách dle zájmu škol
- informovat rodiče dětí a žáků – osvětová činnost
- rozvíjet schopnost pedagogů dlouhodobě budovat spolupráci s rodiči založenou na důvěře a usilovat o jejich maximální aktivizaci i v případech, kdy rodiny dostatečně nespolupracují

Ostatní subjekty

- účast v komisích OSPOD, spolupráce s orgány a organizacemi zabývajícími se péčí o děti a mládež
- spolupráce s neziskovými organizacemi v oblasti sociálních služeb a služeb pro rodinu
- nastavení kooperativního prostředí – nastavení efektivní komunikace, předávání informací, sjednocování přístupů, plánování a vyhodnocení účinnosti aktivit, sledování klíčových indikátorů rizikového chování
- pravidelná spolupráce s krajským školským koordinátorem prevence
- spolupráce se středisky výchovné péče
- pokračovat ve spolupráci mezi odbory krajského úřadu, zabývajícími se prevencí – účast na pracovních skupinách, poskytování vzájemného přehledu služeb a zařízení poskytujících primární prevenci (neziskový sektor), spolupráce při realizaci programů primární prevence, spolupráce na dotačním programu Ústeckého kraje pro primární prevenci
- min. jednou ročně setkání s poskytovateli primární prevence ve školách (pracovní skupina)

Oblastní metodici prevence

- pravidelná účast na sekci primární prevence
- sebevzdělávání – účast na DVPP, supervizích, výcviku krizové intervence
- účast krajského školského koordinátora na sekcích primární prevence, účast na poradách školních metodiků prevence
- aktualizace webových stránek jednotlivých oblastních pracovišť v sekci prevence
- aktualizace webových stránek KÚ ÚK – primární prevence
- poskytovat individuální konzultace a návštěvy na školách

8. Legislativa platná k 1. 11. 2022

- Úmluva o právech dítěte vyhlášeno ve Sbírce zákonů č. 104/1991
- 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
- 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, vyhláška č. 197/2016 Sb., s účinností od 1. 9. 2016

- 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, s účinností od 1. 9. 2016
- 74/2005 Sb. Vyhláška o zájmovém vzdělávání
- 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- 125/2022 Sb. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů
- 256/2012 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 454/2006 Sb.
- 458/2005 Sb. Vyhláška, kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče.
- 438/2006 Sb. Vyhláška, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních
- 317/2005 Sb. Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- Novela zákona 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, provedená zákonem č. 401/2012 Sb. o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí
- 65/2017 Sb. Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- 110/1997/ Sb. Zákon o potravinách a tabákových výrobcích
- 89/2012 Sb. Občanský zákoník (nový)
- 106/2011 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- 135/2006 Sb. – Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím
- 218/2003 Sb. – Zákon o soudnictví ve věcech mládeže
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii
- Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě
- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích
- Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve škole a školských zařízeních MŠMT ČR čj.: 21 291/2010-28 od 1. 11. 2010 (přílohy upravované revidované)
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (Čj.: 21149/2016)
- Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (Čj.: 14 423/99-22)
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (Čj.: 10 194/2002-14)
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT (Čj.: 37 014/2005-25)
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků čj. MSMT – 43301/2013 platnost/12/2013/

9. Zdroje

- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v ústeckém kraji ve školním roce 2020/2021. *Ústecký kraj* [online]. Ústí nad Labem, 2022, 22. 2. 2022. Dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1767766
- Statistická ročenka Ústeckého kraje 2021. *Český statistický úřad* [online]., 20. 12. 2021. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-usteckeho-kraje-2021>
- Výsledky SLDB 2021 v Ústeckém kraji – věková struktura, ukončené vzdělání, rodinný stav. *Český statistický úřad* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xu/vysledky-sldb-2021-v-usteckem-kraji-vekova-struktura-ukoncene-vzdelani-rodinny-stav>
- Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje ústeckého kraje. *Český statistický úřad* [online]. Ústí nad Labem: Český statistický úřad, 31. 10. 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/185536463/33000622.pdf/1da1150f-08ff-446e-8516-6e8ab3f4d386?version=1.7>
- Školství v Ústeckém kraji – 2020/2021. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem* [online]. Ústí nad Labem: Český statistický úřad, 20. 12. 2021. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xu/skolstvi-v-usteckem-kraji-20202021>
- Vzdělávání. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem* [online]. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xu/vzdelavani-xu>
- Mladá generace v ústeckém kraji. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem* [online]. Český statistický úřad, 31. 10. 2017. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/46121003/33022017.pdf/d35e57ed-e177-43ca-b91c-22eb4a834328?version=1.3>
- DataPAQ PAQ Research: *Prohlížečka regionálních dat* [online]. 21. 11. 2022. Dostupné z: <https://www.datapaq.cz/>
- Statistická ročenka školství - výkonové ukazatele školního roku 2021/2022. *MŠMT ČR* [online]. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asprocenka/rocenka.asp>
- Hodnocení úspěšných strategií základních škol vzdělávajících znevýhodněné žáky: Tematická zpráva. *Česká školní inspekce* [online]. Praha, 2020, říjen 2020. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%C3%A9%20zpr%C3%A1vy/TZ_Hodnoceni_uspesnych_strategii_ZS_znevychodneni_21-10-2020_F.pdf
- Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy: Výroční zpráva. *Česká školní inspekce* [online]. Praha, 2020, prosinec 2020. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%C3%A9%20zpr%C3%A1vy/TZ_Hodnoceni_uspesnych_strategii_ZS_znevychodneni_21-10-2020_F.pdf

- Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy: Výroční zpráva. *Česká školní inspekce* [online]. Praha, 2021, prosinec 2021. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematicke%20zpravy%20a%20vyhodnoceni_uspesnych_strategii_ZS_znevyhodneni_21-10-2020_F.pdf
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. *MŠMT* [online] 2010. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-apokyny>
- Kvalita vzdělávání v jednotlivých krajích ČR. *Česká školní inspekce* [online]. Praha, 2020, 15. 09. 2020. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Kvalita-vzdelavani-v-jednotlivych-krajich-CR>
- Kol. autorů. MAJÍ NA TO! Jak podpořit sociálně znevýhodněné děti na ZŠ. Jak snížit absence u žáka se sociálním znevýhodněním? [online]. [dat. cit. 15. 6. 2020] Dostupné z: <http://www.majinato.cz/32-jak-snit-absence-u-zaka-se-socialnim-znevyhodnenim.php>
- GABAL ANALYSIS & CONSULTING. (2009) Vzdělanostní dráhy a vzdělanostní šance romských žáků a žákyň základních škol v okolí vyloučených romských lokalit. GAC, s.r.o., Praha. [online]. [dat. cit. 15. 6. 2020] Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/1627_1_1/
- Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2021. In: *MŠMT* [online]. Praha: ÚV, 2019b [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/akcni_plan_primarni_prevence_2019_21.pdf
- ÚV. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019—2027. In: *Vláda České republiky* [online]. Praha: ÚV ČR, 2019 [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/narodni-strategie-prevence-a-snizovani-skod-spojenych-se-zavislostnim-chovanim-2019-2027-173695/>
- PAVLAS MARTANOVÁ A KOL., Veronika. Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů školské primární prevence rizikového chování. *Adiktologie* [online]. Praha, 15. 09. 2020. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/333/standardy-ozpprch-web.pdf>
- Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. *MŠMT* [online]. Praha, 19. 10. 2020. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>
- Jaroslav Šotola a kol.: „Systémová spojení. Spolupráce jako nástroj překonávání důsledků sociálního znevýhodnění ve vzdělávání“, *Člověk v tísni*, Praha 2012
- Adolescent mental health in the European Region. *World Health Organization* [online]. 2018. Dostupné z: https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/383891/adolescent-mh-fs-eng.pdf

- Adolescent mental health. *World Health Organization* [online]. 17. 11. 2021. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health>
- Joint Action on Mental Health and Well-being Situation analysis and recommendations for action. *DG SANCO, European Commission* [online]. 2016. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/306091835_Joint_Action_on_Mental_Health_and_Well-being_Situation_analysis_and_recommendations_for_action

10. Odkazy v textu

- www.iprev.cz
- www.kr-ustecky.cz/seznamy-skol-a-skolskych-zarizeni-usteckeho-kraje/ms-276440/p1=276440
- www.svetlokanz.cz/
- www.kclitomerice.cz/kc-preven
- www.w11.cz/centrum-primarni-prevence/
- www.cepik.cz/projekt-cepik/
- www.hraveoprevenci.cz/o-projektu.html
- www.mostknadeji.eu/program-primarni-prevence/
- www.salesianiteplice.cz/portfolio/pro-skoly/
- www.kr-ustecky.cz/kontakty/d-1731240/p1=204835
- www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/dotacni-programy-a-certifikace
- www.kr-ustecky.cz/programove-dotace-regionalni-podpurny-fond-usteckeho-kraje/ds-99605/p1=275715

11. Autorizace a proces schvalování krajské koncepce

11.1. Autor krajské koncepce

Mgr. Dita Henzlová, krajská školská koordinátorka prevence, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy

11.2. Proces schvalování

Krajskou koncepci schválila Rada Ústeckého kraje usnesením č. 081/67R/2023 ze dne 5. 4. 2023.

12. Závěr

S krajskou koncepcí bude seznámena školská a odborná veřejnost v Ústeckém kraji. Preventivní programy škol, školských zařízení i programy jednotlivých aktérů vstupujících do škol na území kraje musí být v souladu s touto koncepcí. Krajská koncepce bude zveřejněna na webových stránkách Krajského úřadu Ústeckého kraje. Každý rok proběhne její vyhodnocení.